



сенімді | надежное
сақтандыру | страхование

"МҰНАЙ САҚТАНДЫРУ КОМПАНИЯСЫ" АКЦИОНЕРЛІК ҚОҒАМЫ

БАСҚА ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАРДАН ЕРІКТІ САҚТАНДЫРУ ЕРЕЖЕЛЕРІ

**«Мұнай сақтандыру компаниясы» АҚ
Директорлар Кеңесі Бекіткен**

2023 жылғы «27» сәуірдегі №02-01/12 хаттама.

2023 жылғы «5» маусымнан бастап күшіне енді.

Семей қ.

МАЗМҰНЫ:

1 тарау ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР.....	3
2 тарау САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛДЕРІНІҢ ТҮРЛЕРІ (ЖАҒДАЙЛАРЫ) ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ.....	3
1 бөлім БАНКТІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ КЕШЕНДІ САҚТАНДЫРУ.....	3
2 бөлім БАНКТЕРДІ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ЖӘНЕ КОМПЬЮТЕРЛІК ҚЫЛМЫСТАРДАН САҚТАНДЫРУ.....	18
3 бөлім НЕСИЕЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ.....	33
4 бөлім ИНФЛЯЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ДЕФЛЯЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ.....	34
5 бөлім ВАЛЮТАЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ.....	34
6 бөлім ӨТІМДІЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРІН САҚТАНДЫРУ.....	35
7 бөлім ПАЙЫЗДЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ.....	35
8 бөлім БАНКРОТТЫҚТАН САҚТАНДЫРУ.....	35
9 бөлім МЕРЗІМДІ ДЕПОЗИТТІК САЛЫМДАР МЕН БАНКТЕРДЕГІ ШОТТАРДАҒЫ АҚШАНЫ САҚТАНДЫРУ.....	35
10 бөлім ИННОВАЦИЯЛАРДЫ САҚТАНДЫРУ.....	36
11 бөлім БАҒА ТӘУЕКЕЛДЕРІН САҚТАНДЫРУ.....	36
12 бөлім САТУ КӨЛЕМІНІҢ, ҚОСЫМША ШЫҒЫСТАРДЫҢ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАРДЫҢ ТӨМЕНДЕУ ТӘУЕКЕЛІН САҚТАНДЫРУ.....	37
13 бөлім ҚЫЗМЕТТЕГІ ҮЗІЛІСТЕН САҚТАНДЫРУ.....	37
3 тарау САҚТАНДЫРУДЫҢ БАРЛЫҚ БӨЛІМДЕРІНЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН БАСҚА ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАРДАН САҚТАНДЫРУ ЕРЕЖЕЛЕРІНІҢ ТАЛАПТАРЫ.....	41

1 тарау	ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР
1.1.	Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес және осы өзге қаржылық шығындардан сақтандыру Ережелерінің (бұдан әрі – "Ережелер") негізінде "Мұнай сақтандыру компаниясы" АҚ (бұдан әрі – "Сақтандырушы") заңды тұлғалармен және жеке тұлғалармен (бұдан әрі – "Сақтанушылар") өзге қаржылық шығындардан ерікті сақтандыру шарттарын жасасады.
1.2.	Басқа қаржылық шығындардан сақтандыру шартына сәйкес сақтандырушы келісілген сақтандыру сомасы шегінде сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру төлемін жүргізуге міндеттеме алады.
1.3.	Ерікті сақтандыру шарты бойынша басқа қаржылық шығындардан тек Сақтанушының өзі және оның пайдасына ғана тәуекел сақтандырылуы мүмкін. Сақтанушы болып табылмайтын тұлғаның немесе өзге тұлғаның (пайда алушының) пайдасына жасалған өзге де қаржылық шығындардан сақтандыру шарты жарамсыз.
1.4.	Сақтандыру объектісі Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін сақтанушының мүліктік мүдделері болып табылады, олар табыстың жоғалуы, қолайсыз табиғи құбылыстар, үздіксіз, күтпеген шығыстар, нарықтық құнның жоғалуы және қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асыру нәтижесінде басқа да залалдар нәтижесінде шығындардың туындау қаупімен байланысты, оның ішінде қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асыру нәтижесінде байланысты, атап айтқанда:
1.4.1.	Банк қызметшілерінің қызметтік міндеттерін атқару кезінде олардың абайсыздығымен, қылмыстық қызметімен (алаяқтықпен);
1.4.2.	Банктің жалған ақша белгілерін қабылдауымен;
1.4.3.	ақша құжаттары мен бағалы қағаздарды (чектер, вексельдер, депозиттік сертификаттар, акциялар, облигациялар, ипотека, кепілдіктер, кассалық ордерлер және т. б.) қолдан жасауға;
1.4.4.	банктің үй-жайындағы ақша белгілерін, асыл тастарды, металдарды, бағалы қағаздарды, сақтандыру шарттарын (сақтандыру полистерін), бухгалтерлік кітаптарды және т. б. ұрлаумен, жоюмен немесе бүлдірумен;
1.4.5.	инкассация кезінде ақша мен құндылықтардың жоғалуымен;
1.4.6.	пластикалық карталары бар қылмыстармен;
1.4.7.	компьютерлік алаяқтықпен (Электрондық ақпаратты қылмыстық енгізу немесе бұрмалау);
1.4.8.	инфляциялық, дефляциялық тәуекелдермен;
1.4.9.	баға және валюталық тәуекелдермен;
1.4.10.	өтімділік тәуекелімен;
1.4.11.	пайыздық тәуекелдермен;
1.4.12.	несиелік тәуекелдермен;
1.4.13.	банкроттықпен;
1.4.14.	Банктің мерзімді депозиттік салымдар мен шоттардағы ақшаны төлемеуімен;
1.4.15.	өндіріске жаңа техника мен технологияны енгізуге байланысты шығындармен;
1.4.16.	сату көлемінің төмендеуімен, қосымша шығындармен және басқа шығыстармен;
1.4.17.	қызметтегі үзіліспен;
1.4.18.	контрагенттің шарттық міндеттемелерді орындамауымен (тиісінше орындамауымен);
1.4.19.	инвестицияларды жоғалтумен (инвестициялық тәуекелдермен).
1.5.	Сақтандыру жағдайы сақтандыру Шартында көзделген болған оқиға болып табылады, оның басталуымен Сақтандырушының Сақтанушыға сақтандыру төлемін жүргізу міндеті туындайды. Осы Ережелерде олардың ерекшеліктерін ескере отырып, сақтандыру жағдайларының жекелеген түрлері көзделген.

2 тарау	САҚТАНДЫРУ ТӘУЕКЕЛДЕРІНІҢ ТҮРЛЕРІ (ЖАҒДАЙЛАРЫ) ЖӘНЕ ОЛАРДЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ
1 бөлім	БАНКТІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ КЕШЕНДІ САҚТАНДЫРУ

1.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНА ЖАТҚЫЗЫЛМАЙТЫН НЕГІЗДЕР

1.1.1. Осы Ережелерге сәйкес сақтандыру мынадай сақтандыру жағдайларының басталуы нәтижесінде туындаған залалдарды өтейді:

1.1.2. **Қызметкерлердің абайсыздығы, қылмыстық әрекеті (алаяқтық).**

а) Сақтандырушы: егер бұл Сақтанушының құқықтары мен заңды мүдделерін елеулі түрде бұзуға әкеп соқтырса, қызметке жосықсыз немесе немқұрайлы қарау салдарынан банктің лауазымды адамының өз міндеттерін орындамауы/тиісінше орындамауы; Сақтанушының кез келген қызметкері кез келген уақытта, жалғыз өзі де, басқа адамдармен сөз байласып Сақтанушыға зиян келтіру немесе заңсыз жеке қаржылық пайда алу мақсатында жасаған қасақана құқыққа қарсы іс-әрекеттерден туындаған залалды тікелей және толығымен өтейді.

б) Кредиттерге, қарыздарға немесе сауда операцияларына қатысты сақтандыру төлемі Сақтанушының өзі үшін заңсыз қаржылық пайда алу мақсатында өз қызметкерлерінің адал емес немесе алаяқтық әрекеттері нәтижесінде тікелей келтірген нақты залал мөлшерінде ғана жүзеге асырылады.

в) Жалақы және оны арттыру, роялти, комиссия, жоғарылату, пайдаға қатысу, сондай-ақ іскерлік қабылдауларға қатысуды қоса алғанда, табыстың немесе сыйақының басқа түрлері, бағалы сыйлықтар, жол ақысы, тамақтану және т.б. заңсыз жеке пайдаға жатпайды және сақтандырумен қамтылмайды.

1.1.3. **Банктің жалған ақша белгілерін қабылдауы.**

Сақтанушының төлем құралы ретінде жалған банкнотты немесе әлемнің кез келген елінің монетасын қабылдауынан келтірілген залал өтелуге жатады.

1.1.4. **Ақша құжаттары мен бағалы қағаздарды (чектер, вексельдер, депозиттік сертификаттар, акциялар, облигациялар, ипотека, кепілдіктер, кассалық ордерлер және т.б.) қолдан жасау.**

Сақтандыруға келесілер жатады:

а) Сақтанушы берген чектерге, вексельдерге, банктік тратталарға, банктік акцептерге, депозиттік сертификаттарға жалған қол қою немесе қасақана заңсыз өзгерістер енгізуден туындаған шығындар немесе

б) шоттан ақша алу туралы қолхаттарға немесе Сақтанушы төлеуге ұсынған немесе төлеген жай вексельдерге жалған қол қою немесе қасақана құқыққа қарсы өзгерістер енгізуден туындаған залалдар.

Арнайы талап:

Шығын сақтанушыға тек келесі жағдайда ғана өтеледі, егер:

- жоғарыда көрсетілген төлем құжаттары жазбаша (құжаттамалық) нысанда орындалған болса;
- осы төлем құжаттарымен жұмыс істеген Сақтанушының қызметкері олармен жақсы таныс болса;
- дәл осы жалған қолтаңба немесе заңсыз өзгеріс шығынды тікелей тудырған анықтаушы фактор болса;
- шығын Сақтанушының қызметкері жалғандықты түпнұсқадан уақытында ажырата алмауының нәтижесінде орын алса.

в) жалған қолтаңбасы бар немесе жалған өзгертулер енгізілген немесе жалған болып шыққан немесе жоғалған немесе ұрланған бағалы қағаздармен немесе туынды бағалы қағаздармен жұмыс істеу нәтижесінде келтірілген залал.

Арнайы талаптар:

- Сақтанушының жеке меншігіндегі бағалы қағаздар және туынды бағалы қағаздар бойынша жүргізетін операциялары сақтандыруға жатады. Бұл ретте Сақтанушы корреспондент - банктер арқылы қатысатын бағалы қағаздар нысанында берілген қарыздарға қатысты өтемақы Сақтанушының осы бағалы қағаздарды немесе туынды бағалы қағаздарды жеке иелену кезеңінде табылған залалдар бойынша ғана төленеді.

Сақтанушы немесе оның корреспондент-Банкі депозитарийде сақтауға қойған, сондай-ақ Сақтанушы немесе корреспондент банк тіркеу, айырбастау, айырбастау, сату немесе басқа тұлғаға беру үшін агенттің жауапкершілігіне берген, бизнесті жүргізудің әдеттегі шеңберінде

Сақтанушының жеке меншігіндегі бағалы қағаздар және туынды бағалы қағаздар болып саналады.

- жоғарыда көрсетілген бағалы қағаздар мен туынды бағалы қағаздар жазбаша түрде орындалуы тиіс, бұл ретте осы құжаттармен жұмыс істейтін қызметкер түпнұсқаның қалай көрінетіні туралы түсінікке ие болуы тиіс. Сақтандыру төлемі Сақтанушыға егер ол қызметкердің жалғандықты түпнұсқадан уақтылы ажырата алмауының нәтижесінде туындаған болса және дәл осы жалған қолтаңба немесе заңсыз өзгеріс шығынды тікелей тудырған анықтаушы фактор болған жағдайда ғана төленеді.

Арнайы анықтамалар:

Осы Ережелер шеңберіндегі " **бағалы қағаздар және туынды бағалы қағаздар** " термині:

- а) акция сертификаты, компания капиталындағы акция үлесіне куәлік, бағалы қағазды сатып алуға кепілдемелер, компаниялардың немесе акционерлік қоғамдардың облигациялары мен купондары немесе
- б) корпоративтік облигацияларға ұқсас, мүлікпен, оның ішінде үшінші тұлғалармен қамтамасыз етілген серіктестіктердің облигациялары немесе
- в) мемлекеттік бағалы қағаздар немесе мемлекет кепілдік берген бағалы қағаздар, жергілікті өзін-өзі басқару органдарының бағалы қағаздары, борыштық міндеттемелер, облигациялар, купондар немесе мемлекет немесе жергілікті өзін-өзі басқару органдары айналымға шығарған ордерлер немесе
- г) жылжымайтын мүлікке ипотека, кепіл бойынша құқықтардың берілгенін растайтын құжаттар немесе
- д) қарапайым вексельдер, оларға жатпайтындар:
 1. валюта ретінде пайдалану үшін шығарылған немесе қолдан жасалған немесе
 2. тікелей немесе жанама түрде қамтамасыз етілген немесе қайта берілген шоттармен қамтамасыз етілген немесе қайта берілген шоттар бойынша қолдан жасалған немесе
 3. жеке және Сақтанушы төлеген,
- е) Сақтанушының өзі айналысқа шығарған сертификаттарды қоспағанда, Сақтанушы қарыз алушыдан кепіл ретінде алған депозиттік және жинақ сертификаттары немесе
- ж) аккредитивтер.

Мұнда "жалған бағалы қағаз" деп Сақтанушыны алдау мақсатында түпнұсқадан шығарылған бағалы қағаздың немесе осыған ұқсас жазбаша қаржы құралының көшірмесі түсініледі және оған ұқсас болғаны соншалық, Сақтанушы түпнұсқаға ретінде қабылдайды. Тек жалған фактілерді бұрмалауды қамтитын жалған құжаттар жалған емес.

1.1.5. Банктің үй-жайындағы ақша белгілерін, асыл тастарды, металдарды, бағалы қағаздарды, сақтандыру шарттарын (сақтандыру полистерін), бухгалтерлік кітаптарды және өзге де бағалы мүлікті ұрлау, жою немесе бүлдіру.

Сақтандыру банктің үй-жайларына кіруге рұқсаты бар адам жасаған ұрлық нәтижесінде немесе жұмбақ түсініксіз жоғалып кету немесе бүліну, қирау, жоғалту нәтижесінде банк үй-жайларынан бағалы мүліктің жоғалуынан болған залалды немесе банктің клиентіне немесе оның өкіліне тиесілі бағалы мүліктің жоғалуынан болған залалдарды қоспағанда, оларды банк үй-жайларынан ұрлау нәтижесінде өтейді банк клиентінің өзі немесе оның өкілдері құндылықтардың жоғалуына кінәлі болған жағдайлар.

Арнайы ерекшелік:

Осы Ережелер террористік актілерден тікелей немесе жанама түрде туындаған немесе одан туындаған бағалы мүліктің жоғалуына немесе бүлінуіне қатысты жабуды көздемейді.

Анықтамалар:

Сақтанушының үй – жайлары-мекенжайы сақтандыруға арналған өтініште көрсетілген Сақтанушының бас кеңсесі, сондай-ақ Сақтанушы өз қызметін жүзеге асыру үшін тұрақты немесе уақытша айналысатын және сақтандыруға арналған өтініште көрсетілген басқа үй-жайлар, Сақтанушы мүлігінің сақталуына жауапты басқа банк мекемесінің немесе депозитарийдің кеңсесі, тіркеу және есеп айырысуды жүзеге асыратын ұйымның кеңсесі тіркеу, айырбастау, айырбастау, сатып алу-сату, қаражат аудару операцияларында Сақтанушының агенті ретіндегі функциялар.

Бағалы мүлік-тек мынадай материалдық объектілерді қамтиды: қолма-қол ақша (валюта), монеталар, құймалар, кез келген түрдегі бағалы металдар және олардан жасалған бұйымдар, бағалы және жартылай бағалы тастар, маркалар, сақтандыру **шарттары (сақтандыру полистері)**, жол чектері, чектер, акция сертификаттары, облигациялар, купондар, қарапайым және аударым вексельдері, банктік тратталар, банктік акцептер, депозиттік және жинақ сертификаттары, бағалы қағаздардың барлық басқа түрлері, коносаменттер, қойма қолхаттары, аккредитивтер, ақша аударымдары, сертификаттар немесе меншік құқығын немесе қандай да бір табыс алу құқығын бекітетін өзге де құжаттар, кез келген өзге айналымдағы және айналымдағы қаржы және төлем құралдары және сақтандыру шартында көрсетілген басқа да бағалы құжаттар. Осы Ережелер шеңберінде электрондық жеткізгіштерге енгізілген ақпарат пен деректер, сондай-ақ шоттар бойынша кез келген электрондық жолсеріктер бағалы мүлікке жатпайды.

Террористік акт - егер бұл әрекеттер қоғамдық қауіпсіздікті бұзу, халықты қорқыту не Қазақстан Республикасының мемлекеттік органдарының, шет мемлекеттердің немесе халықаралық ұйымдардың шешімдер қабылдауына ықпал ету мақсатында жасалса, жарылыс, өртеу немесе адамдардың қаза болу, мүліктік елеулі залал келтіру не өзге де қоғамдық қауіпті зардаптардың туындау қаупін туғызатын өзге де іс-әрекеттер жасау немесе жасау, сондай-ақ, сол мақсаттарда жасалған адамның өміріне қол сұғу, сол сияқты мемлекет немесе қоғам қайраткерінің мемлекеттік немесе өзге де саяси қызметін тоқтату не осындай қызметі үшін кек алу мақсатында жасалған өміріне қол сұғу.

1.1.6. Инкассация кезінде ақша мен құндылықтардың жоғалуы.

Төменгі залалдар сақтандыруға жатады:

- а) Сақтанушының немесе курьерлік (инкассаторлық) компания қызметкерлерінің Сақтанушының тапсырмасы бойынша брондалған автомобильдерде тасымалдау кезінде бағалы мүліктің жоғалуынан немесе бүлінуінен болған;
- б) курьерлік (инкассаторлық) компанияның қызметкерлері тасымалдау кезінде кез келген себептер бойынша айналымға түспейтін қаржылық құжаттардың жоғалуынан немесе бүлінуінен орын алған.

Арнайы талап:

Тасымалдау тасымалдаушы Сақтанушыдан бағалы мүлікті алған сәттен бастап немесе оның тапсырмасы бойынша басталған болып есептеледі және жүкті алушыға немесе оның агентіне жеткізген сәтте аяқталады.

1.1.7. Пластикалық карталарымен қылмыстар.

1.1.7.1. Өтеуге карточка ұстаушының арнайы карточкалық шотынан (АКШ) есептен шығарылған, бірақ ол жалған пластик карточка бойынша есеп айырысу нәтижесінде карточка айналысы қағидаларында белгіленген мерзімде расталмаған (қабылданбаған) сома жатады:

- а) Сақтанушының немесе оның өкілінің немесе Сақтанушының тапсырмасы бойынша әрекет ететін кез келген қаржы ұйымының белгілі бір ақша сомасын төлеуге валюта, монеталар, банкноттар, жол чектері, вексельдер немесе өзге де жазбаша өкім алуы. Мұндай төлемдер сауда-саттық терминалы (POS терминалы) арқылы жүзеге асырылады;
- б) Сақтанушыға тиесілі банкоматтан немесе Сақтанушы қосылған желіге байланысты банкоматтан валюта, монеталар, банкноттар алу;
- в) төлемдер сауда-саттық есеп айырысу терминалы (POS терминалы) арқылы жүргізілетін жағдайларда тауарларға немесе қызметтерге ақы төлеу.

Пластикалық карта-бұл ұстаушыға өз шотымен дебеттік және/немесе несиелік операциялар жасауға, төлемдер жасауға немесе баланста немесе оған ашылған несие желісінде қолма-қол ақша алуға мүмкіндік беретін карта.

Егер оның магниттік жолағында жалған ақпарат болса, карта "жалған" болып саналады. Осы Ережелер шеңберіндегі жалған ақпарат деп:

- а) карточканың магниттік жолағына Сақтанушыға беймәлім және санкциясыз магниттік код түрінде жазылған ақпарат;
- б) Сақтанушының келісімінсіз немесе ескертусіз кейіннен өзгертілген немесе өзгертілген Сақтанушы картаның магниттік жолағына түсірген ақпарат түсіндіріледі.

- 1.1.7.2. Карточка ұстаушының АҚШ-дан есептен шығарылған, бірақ Сақтанушы карточка бойынша есеп айырысу нәтижесінде карточка айналысы қағидаларында белгіленген мерзімде расталмаған (қабылданбаған) сома өтелуге жатады:
- а) Сақтанушы немесе оның өкілі немесе Сақтанушының атынан әрекет ететін кез келген қаржы ұйымы белгілі бір ақша сомасын төлеуге валюта, банкноттар, жол чектері, вексельдер немесе өзге де жазбаша өкім алған кезде;
 - б) төлемдер сауда-саттық есеп айырысу терминалы арқылы жүргізілмеген кезде тауарларға немесе қызметтерге ақы төлеу кезінде.

"Жалған" карточка-Сақтанушы шығарған және оның барлық деректемелерін қамтитын пластикалық карточканы білдіреді, бірақ:

- а) Сақтанушы іс жүзінде оны басып шығаруға және/немесе оған бедерлеуге рұқсат бермеген болса;
 - б) ол бастапқыда дұрыс шығарылғанымен, содан кейін Сақтанушыдан құпия жолмен алаяқтықпен өзгертілген болса.
- 1.1.7.3. Эмитенті Сақтанушы болып табылатын жоғалған/ұрланған карточка бойынша есеп айырысу нәтижесінде не карточкадағы кез келген ақпаратты үшінші тұлғалардың рұқсатсыз пайдалануы нәтижесінде Сақтанушы карточка айналысы қағидаларында белгілеген мерзімде Карточка ұстаушының АҚШ-дан есептен шығарылған, бірақ ол растамаған (қабылдамаған) сома өтелуге жатады:
- а) Сақтанушы немесе оның өкілі немесе Сақтанушының атынан әрекет ететін кез келген қаржы ұйымы белгілі бір ақша сомасын төлеуге валюта, монеталар, банкноттар, жол чектері, вексельдер немесе өзге де жазбаша өкімдер алған кезде;
 - б) сақтанушыға тиесілі банкоматтан немесе Сақтанушы қосылған желіге байланысты банкоматтан валюта, монеталар, банкноттар алған кезде;
 - с) тауарларға немесе қызметтерге ақы төлеу кезінде.

1.1.7.4. **Осы Ережелер бойынша мыналарға қатысты қамту қамтамасыз етілмейді:**

1. Картаның нөмірі картаны алғаш заңсыз пайдаланған сәттен бастап күнтізбелік 14 (он төрт) күн ішінде "тоқтату тізіміне" енгізілмеген кезде белгіленген шектен төмен сомалармен операциялар нәтижесінде келтірілген залалдарды есепке алу.
2. Сақтанушыға берілген және карточка ұстаушы растамаған шоттар Сақтанушыны оның жоғалғаны/ұрланғаны туралы хабардар еткен сәттен бастап күнтізбелік 30 (отыз) күннен кейін жүргізіледі.
3. Карточканы ұстаушы оның жоғалғаны/ұрланғаны туралы Сақтанушыны хабардар еткенге дейін және кейіннен ол растамағанға дейін жүргізілген карта бойынша операциялар нәтижесінде болған залалдар.

1.2. ЖАЛПЫ АНЫҚТАМАЛАР

Төмендегі ұғымдар, олар осы Ережелердің 2-тарауының 1-бөлімінде қай жерде кездессе де, былайша түсініледі:

- 1.2.1. **Сақтанушы**-сақтандыру шартында көрсетілген, сондай-ақ банк қызметін жүзеге асыратын, сақтанушыға толығымен тиесілі және сақтандыру өтінішінде және сақтандыру шартында көрсетілген заңды тұлға. Бұл санатқа кірмейді:
- а) Сақтанушының толық иелігінде емес банктік еншілес компаниялар,
 - б) банк қызметін жүзеге асырмайтын еншілес компаниялар, мұндай кәсіпорындар сақтандыру туралы өтініште және олардың қызмет түрі мен Сақтанушының өз капиталындағы үлесі көрсетілген сақтандыру шартында аталған жағдайларды қоспағанда.
- 1.2.2. **Банктік акцепт** - аударым векселі, онда трассат трассанттың бұйрығына өзінің келісіміне қол қояды.
- 1.2.3. **Банктік тратта**-банктің өзіне жазып берген және бас бөлімшеде немесе филиалда талап бойынша төлеуге жататын аударым вексельдері.
- 1.2.4. **Аударым векселі**-оны берген адам қол қойған шартсыз жазбаша бұйрық, басқа адамға талап бойынша немесе белгілі бір күнге немесе кейіннен белгілі бір күнге, белгілі бір адамға, оның бұйрығына немесе ұсынушыға белгілі бір ақша сомасын төлеу.

- 1.2.5. **Депозиттік сертификат**-Банктің сақтауға ақшалай салымды қабылдағанын және салымшыға немесе оның бұйрығына немесе басқа тұлғаға немесе оның бұйрығына белгілі бір уақыт өткеннен кейін пайызбен салым сомасын төлеуге міндеттенетінін жазбаша растауы.
- 1.2.6. **Чек**-Клиенттің ағымдағы шотын жүргізетін Банкке чек берушіге немесе чекте көрсетілген басқа тұлғаға белгілі бір соманы төлеуге шартсыз бұйрығы түрінде Банк төлеуші болып табылатын аударым векселінің бір түрі
- 1.2.7. **Қызметкер (қызметкерлер):**
а) еңбегі үшін жалақы алатын және осы жұмысты орындаудың бүкіл мерзімі ішінде сақтанушыға бағынатын, Сақтанушыға тиесілі үй-жайларда жұмыс істейтін адамдар (Сақтанушының басшы қызметкерлерін қоса алғанда, егер олар Банк Басқармасына кірмесе және жалдау бойынша жұмыс істесе);
б) Сақтанушының басқарма немесе Директорлар кеңесінің шешімі бойынша сақтанушыға тиесілі үй-жайларда жалдамалы қызметкердің міндеттеріне кіретін жұмысты орындаумен айналысатын кезеңге Банктің Басқарма мүшелері болып табылатын және жалдау бойынша жұмыс істемейтін Сақтанушының басшы қызметкерлері;
в) сақтанушыға тиесілі үй-жайларда тәжірибеден өтетін студенттер;
г) жұмысы электрондық деректерді өңдеумен, бағдарламалаумен, бағдарламалық қамтамасыз етумен және осыған ұқсас басқа да қызметпен байланысты адамдарды қоспағанда, жалдамалы агенттік арқылы Сақтанушының үй-жайларында және оның қадағалауымен уақытша жұмыс алған адамдар.
- 1.2.8. **Жалған қол** қою - құжаттарға тиісті рұқсатынсыз, тек алдау мақсатында ғана қол қою немесе индоссациялау; бұл ұғым қандай да бір адамның кез келген сапада және кез келген мақсатта тиісті өкілеттіктері бар немесе онсыз өз қолымен құжаттарға қол қою жағдайларына қолданылмайды.
- 1.2.9. **Құқыққа қайшы өзгеріс**-бұл құжатты дайындаумен айналыспаған адамның алаяқтық жасауы үшін қаржылық құжатқа елеулі өзгерістер енгізу.
- 1.2.10. **Аккредитив**-клиенттің нұсқауы бойынша берілетін және аккредитивте келісілген шарттарды орындау кезінде вексельдерді, басқа да төлем бұйрықтарын төлеуге кепілдік беретін банктің жазбаша міндеттемесі.
- 1.2.11. **Кредит (кредиттер) -**
а) кез келген несие, сондай-ақ ұқсас сипаттағы мәміле немесе Сақтанушы берген немесе алған лизингті қоса алғанда, несиені ұзарту;
б) Сақтанушы қайта берген, сатқан, сатып алған, дисконттаған немесе басқа жолмен сатып алған кез келген қарыз қолхаты, шот, келісім немесе басқа қарыз куәлігі;
в) инкассацияланбаған құжаттарды пайдалана отырып, клиенттің шотынан кез келген төлемдер немесе сомаларды алу.
- 1.2.12. **Қарапайым вексель**-бір адам екіншісіне жазып берген, онда көрсетілген адамға, оның бұйрығына немесе ұсынушысына талап бойынша немесе белгілі бір мерзімге белгілі бір ақша сомасын төлеу міндеттемесін қамтитын шартсыз жазбаша міндеттеме.
- 1.2.13. **Бағалы мүлік:**
- қолма-қол ақша (валюта), монеталар;
- құймалар, кез келген түрдегі бағалы металдар және олардан жасалған бұйымдар;
- бағалы және жартылай бағалы тастар (оның ішінде кесілмеген);
- маркалар, сақтандыру полистері;
- жол чектері, чектер;
- акция сертификаттары, облигациялар, купондар;
- қарапайым және аударым вексельдері;
- банктік шығындар;
- банктік акцептер;
- депозиттік және жинақ сертификаттары, мемлекеттік қазынашылық вексельдер;
- коносаменттер, қойма қолхаттары;
- аккредитивтер, ақша аударымдары;
- меншік құқығын немесе қандай да бір табыс алу құқығын бекітетін сертификаттар, тауар өкімдік және өзге де құжаттар, кез келген өзге де айналымдағы және айналымға түспейтін қаржы құжаттары, басқа да бағалы құжаттар, оның ішінде бухгалтерлік құжаттар Сақтанушы өзінің кәсіпкерлік қызметі процесінде пайдаланатын немесе онда қолданылатын кітаптар мен басқа да жазбалар (электрондық түрде жасалғандарды қоспағанда) Сақтанушының мүдделілігі

бар, немесе Сақтанушы кез-келген мақсатта және кез-келген сапада және Сақтанушы заңды түрде жауап беретін немесе жауап бермейтін кез-келген мақсатта ақысыз немесе басқаша түрде сақталады.

- 1.2.14. **Инкассаторлық компания**-шарттық шарттарда бағалы мүлікті күзетпен тасымалдау бойынша қызметтер көрсететін және тиісті мемлекеттік лицензиясы бар компания.
- 1.2.15. **Жымқыру**-өзімшілдікпен жасалған, осы мүліктің меншік иесіне немесе өзге де иесіне залал келтірген (сеніп тапсырылған бөтен мүлікті ұрлау, иемдену немесе жымқыру, алаяқтық, тонау, тонау) бөтеннің мүлкін кінәлінің немесе басқа да адамдардың пайдасына заңсыз өтеусіз алып қою және (немесе) айналысқа салу.
- 1.2.16. **Сауда операциялары**-бағалы қағаздармен, металдармен, тауарлармен, фьючерстермен, опциондармен, қорлармен, ақша қаражаттарымен, шетел валютасымен және т. б. кез келген дилингтік операциялар.
- 1.2.17. **Қаражатты алып қою туралы қолхат**-сақтанушыдан салымшылар ашқан депозиттік шоттан қаражат алуды растау мақсатында Сақтанушы салымшыларға беретін жазбаша бланк.
- 1.2.18. **Алаяқтық әрекеттер**-адамның басқа біреудің мүлкін немесе оған құқығын иемдену, сондай-ақ алдау немесе сенімді теріс пайдалану арқылы басқа да игіліктер алу мақсатында жасаған әрекеттері.

Осы Тарауының 1-бөлімінің мәтіні бойынша пайдаланылған жоғарыда келтірілген терминдер, осы Тараудың 1 бөлімінің 1.2-тармақта көрсетілгендей ғана түсіндірілуі тиіс. (Жалпы анықтамалар).

1.3. ЖАЛПЫ ЕРЕКШЕЛІКТЕР

Осы Ережелерге сәйкес келесі жағдайда сақтандыру өтелмейді:

- 1.3.1. Кез келген шығын:
 - а) сақтандыру шартының қолданылу мерзімі ішінде болғанына қарамастан, сақтандыру шартында белгіленген мерзімге (ретроактивті күнге) дейін әрекет ете бастаған себептер бойынша болған сақтандыру жағдайының нәтижесінде Сақтанушы шеккен шарттың күшіне ену күнінің алдындағы;
 - б) Сақтанушы сақтандыру шартының қолданылу мерзімі басталғанға дейін анықтаған;
 - в) сақтандыру шартының қолданылу мерзімі өткеннен кейін табылған;
 - г) олар туралы осы Сақтанушымен бұрын сақтандыру шарты жасалған басқа сақтандырушыларға хабарлама берілген.
- 1.3.2. Басқарма немесе Директорлар кеңесінің өкімі бойынша басшы "Жалпы анықтамалар" 1 бөлімінің 1.2.7. а) және 1.2.7. б) 1.2-тармақта көзделген шеңберінде жалдамалы қызметкердің міндеттерін орындаған жағдайларды қоспағанда, Сақтанушы Банк Басқармасының немесе Директорлар кеңесінің мүшелері болып табылатын Сақтанушы басшылығының іс-әрекеттері немесе қателіктері нәтижесінде Сақтанушы толық немесе ішінара шеккен залалдар. 1-бөлім "ЖАЛПЫ АНЫҚТАМАЛАР".
- 1.3.3. Мұндай залал осы бөлімнің 1.1.2-тармақтың ережелері бойынша өтелетін жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының жалдамалы қызметкерлерінің қасақана құқыққа қайшы әрекеттерінен тікелей немесе жанама түрде туындаған кез келген залал.
- 1.3.4. Осы бөлімнің 1.1.2-және 1.1.4. тармақтарда көзделген жағдайларды қоспағанда, олардың заңды немесе заңсыз тәсілдермен алынғанына қарамастан, шынайы немесе жалған құжаттар бойынша, адал тәсілмен немесе алдау, жалғандық және басқа да қасақана құқыққа қайшы әрекеттер жолымен алынған қарыздар немесе кредиттер бойынша міндеттемелерді толық немесе ішінара төлемеу немесе орындамау салдарынан толық немесе ішінара туындаған кез келген залал.
- 1.3.5. Осы бөлімнің 1.1.2 және 1.1.4. тармақтарда айтылған жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының жасалған мәмілелер бойынша оның міндеттемелері болып табылатын төлемдерді немесе есептен шығаруларды жүзеге асыруы нәтижесінде толық немесе ішінара туындаған, кез келген себептердің, соның ішінде жасандылықтар, жалғандықтардың және басқа да қасақана құқыққа қайшы әрекеттердің нәтижесінде толық орындалмаған кез келген залал.

- 1.3.6. Осы бөлімнің 1.1.2-тармақта айтылған жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының төлемдерді, аударымдарды, сақтанушыға немесе сақтанушыға ақшалай қаражатты қате жүзеге асыруы, шоттар бойынша басқа да операцияларды жүргізуі нәтижесінде туындаған кез келген залал.
- 1.3.7. Бағалы мүлікті қоса алғанда, кез келген затты бүлдіру нәтижесінде Сақтанушы шеккен кез келген залал (осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес жабылатын залалдарды қоспағанда):
 - Клиенттің дербес депозиттік торкөзінде сақталатын;
 - сақтауға қабылданған және клиенттің атына тіркелген бағалы қағаздарды қоспағанда, Сақтанушының клиенттің атынан қауіпсіз сақтауында болатын.
- 1.3.8. Сақтанушының өзі үшін заңсыз жеке қаржылық пайда алу мақсатында әрекет ететін Сақтанушының қызметкері қауіп көзі болып табылатын жағдайларды қоспағанда, және егер бұл залал осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес жабуға жататын жағдайларды қоспағанда, сақтанушының бағалы мүлікті беру нәтижесінде болған кез келген залал.
- 1.3.9. Осы бөлімнің 1.1.2, 1.1.3, 1.1.4-тармақтарға сәйкес қамтуға жататын жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының бұрмалаудан, қолдан жасаудан, құжаттарға құқыққа қайшы өзгерістер енгізуден шеккен тікелей және жанама шығындары.
- 1.3.10. Осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес қамтуға жататын жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының жол чектері мен жол аккредитивтеріне қолдан жасаудан және құқыққа қарсы өзгерістер енгізуден шеккен тікелей және жанама шығындары.
- 1.3.11. Сақтанушы осы бөлімнің 1.1.2-тармағына сәйкес жабуға жататын залалдарды қоспағанда, сақтанушының сату үшін сақтанушының жауапты сақтауына берілген сатылмаған жол чектерінің жоғалуынан туындаған кез келген залалдар, егер сақтанушы жауапты болған чектерді кейіннен Эмитент төлеген немесе төлеуге қабылдаған болса.
- 1.3.12. Осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес жабуға жататын шығындарды қоспағанда, Сақтанушының түпнұсқа және жалған коносаменттерден, жүкқұжаттардан, қойма қолхаттарынан, сенімхаттардан немесе іс-әрекеті немесе мақсаты бойынша ұқсас кез келген басқа шоттардан, құжаттардан және қолхаттардан шеккен тікелей және жанама шығындары.
- 1.3.13. Сақтаушының осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес жабуға жататын залалдарды қоспағанда, Сақтаушының өзі де, басқа қаржы институты да шығарған (айналысқа ақша шығару) немесе айналысқа шығарған пластикалық кредиттік, дебеттік, сәйкестендіру немесе басқа карточкаларды пайдаланудан шеккен тікелей және жанама шығындары.
- 1.3.14. Пайыздарды, дивидендтерді, алымдарды, комиссиялық сыйақыларды және т. б. қоса алғанда, кірісті (пайданы) жоғалтуға байланысты кез келген залал.
- 1.3.15. Сақтанушының басқа қаржы ұйымының немесе депозитарийдің кінәсінен, сондай-ақ олардың құқықтық мирасқорларының немесе тарату комиссиясының кінәсінен толық немесе ішінара шеккен кез келген залалдары (осы шығын осы бөлімнің 1.1.2-тармағына сәйкес жабуға түсетін жағдайларды қоспағанда):
 - бағалы мүлікті немесе олардың иелігіндегі ақшалай қаражатты төлемеу, қайтармау немесе жеткізбеу арқылы;
 - Сақтанушыға осы ұйымдар немесе олардың қызметкерлері жауапты болған шығындарды өтеуден бас тарту.
- 1.3.16. Сақтандырылған өтемдік төлемдердің нәтижесінде Сақтанушы шеккен тікелей қаржылық шығындарды қоспағанда, өтеу үшін Сақтанушы заң бойынша жауапты болатын кез келген түрдегі зиян (жазалық өтемақы, жаза түріндегі өтемақы, мысалы, өсім пұлдар) ол үшінші тұлғаларға олардың қаражаты мен мүлкіне келтірілген залал үшін, егер мұндай тікелей шығындар осы сақтандыру бойынша жабылған болса.
- 1.3.17. Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде шеккен жанама шығындары, сондай-ақ кез келген түрдегі кейінгі шығындар;
- 1.3.18. Сақтанушы осы Ережелер бойынша жабылатын шығындардың фактісі мен мөлшерін белгілеу немесе анықтауға әрекет жасау кезінде шеккен шығыстар.
- 1.3.19. Осы бөлімнің 1.4.1-тармақтың ережелеріне сәйкес жабуға жататын заңды шығыстарды қоспағанда, Сақтанушының талап қою бойынша өз мүдделерін қорғау кезінде шеккен алымдары, шығындары, басқа да шығыстары.
- 1.3.20. Осы шығындар осы бөлімнің 1.1.2, 1.1.3, 1.1.4-тармақтарға сәйкес жабуға жататын жағдайларды қоспағанда, сауда операциялары бойынша тікелей немесе жанама залалдар.
- 1.3.21. Сақтанушының табиғи тозуы немесе қартаюы, мүліктің біртіндеп жойылуы, сондай-ақ оның көбелектермен немесе басқа жәндіктермен зақымдануы нәтижесінде шеккен кез келген шығыны;

- 1.3.22. Табиғи апаттар мен дүлей апаттар (тайфун, дауыл, циклон, жанартау атқылауы, жер сілкінісі, жер асты өрті және т. б.) және одан кейінгі өрт, су басу, тонау және т. б. салдарынан болған кез келген залал.
- 1.3.23. Соғысқа, соғыс қимылдарына, шапқыншылыққа, сыртқы жаулардың іс қимылдарына (соғыс жарияланғанына немесе жарияланбағанына қарамастан), бүлік, бүлік, көтеріліс, революция, азаматтық толқулар, азаматтық соғыс, соғыс жағдайын енгізу және билікті басып алу, коменданттық сағат немесе заңды билік өкілдерінің әрекеттері, сонымен қатар, сақтандыру шарты бойынша шығындарды реттеудің кез-келген кезеңінде, оның ішінде төрелік немесе сот талқылауы, шығынның осы алып тастауға жатпайтындығын дәлелдеу ауыртпалығы Сақтанушыға жүктеледі;
- 1.3.24. Мүліктің жойылуынан немесе бүлінуінен туындаған кез келген залалдар, келтірілген шығыстар, оның ішінде кейінгі шығыстар, сондай-ақ тікелей немесе жанама түрде туындаған немесе салдары болып табылатын залалдар үшін сақтанушының үшінші тұлғалар алдындағы заңды жауапкершілігіне байланысты залалдар:
- иондаушы радиация немесе ядролық отынмен, радиоактивті қалдықтармен, ядролық отын қалдықтарымен радиоактивті ластану;
 - құрамында радиоактивті заттар мен олардың компоненттері бар радиоактивті, улы, жарылғыш немесе басқа мүлікті пайдалану;
- 1.3.25. осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес осы залалдар жабуға жататын жағдайларды қоспағанда, Сақтанушы электрондық деректерді, оның ішінде бағдарламаларды енгізу, өзгерту, жою нәтижесінде шеккен кез келген залалдар.
- 1.3.26. осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес осы залалдар жабуға түскен жағдайларды қоспағанда, Сақтанушы өзінің компьютерлік желісіне телетайп, терминал немесе басқа құрылғы арқылы нұсқаулықтарда немесе төлем туралы хабарламаларда қамтылған нұсқауларды алу немесе енгізу нәтижесінде шеккен кез келген залал.
- 1.3.27. Сақтанушының қандай да бір сақтандыру немесе қайта сақтандыру шартын ұйымдастыру және / немесе оған қол қоюы (немесе оның мұндай шартты ұйымдастыруға немесе оған қол қоюға қабілетсіздігі), сондай-ақ Сақтанушының осындай шартқа агент немесе принципал ретінде қатысуына байланысты, сақтандыру немесе қайта сақтандыру шартын, сертификатты беруді қоса алғанда, кез келген жауапкершілігі нәтижесінде шеккен тікелей немесе жанама залалдар, сақтандыру сыйлықақысын немесе оның қызметкерлерінің ұрлауы нәтижесінде Сақтанушының шеккен шығындары бойынша сақтандыру төлемдері ретінде алынған және осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес жабылатын сомаларды жоғалтқан жағдайларды қоспағанда, кілем-нота, аннуитет, индоссамент немесе облигациялық қамту.
- 1.3.28. Осы залалдар осы бөлімнің 1.1.2-тармаққа сәйкес жабуға түсетін жағдайларды қоспағанда, Сақтанушы мемлекеттік пошта қызметіне жіберу үшін сеніп тапсырылған бағалы мүлікті жоғалту нәтижесінде шеккен кез келген залал.

1.4. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1.4.1. САҚТАНУШЫНЫ БАҚЫЛАУ МЕН БАСҚАРУДЫ ӨЗГЕРТУ

а) Тарату және т. б.

Сақтандыру өтемі Сақтанушы ерікті немесе мәжбүрлеп таратылғаннан кейін, сондай-ақ конкурстық басқарушы немесе уақытша әкімшілік тағайындалғаннан кейін, кредиторлармен уағдаластыққа қол жеткізгеннен, мемлекет немесе мемлекеттік органдар тағайындаған тұлғалардың Сақтанушының қызметіне бақылау орнатқаннан кейін Сақтандырушыға анықталған және мәлімделген залалдарға қатысты қолданылмайды.

Егер тарату немесе жоғарыда аталған басқа да өзгерістер аты өтініште және сақтандыру шартында көрсетілген Сақтанушының филиалында орын алса, онда сақтандыру өтемі осы филиалдан кейін табылған залалдарға қатысты ғана күшін жоғалтады.

б) Активтердегі немесе акционерлік капиталдағы өзгерістер

Сақтанушы Сақтандырушыға шоғырланудың, басқа заңды тұлғамен бірігудің кез келген жағдайы туралы, сондай-ақ меншік құқығын сатып алу, беру, мүлікті немесе акцияларды беру, кепілге беру немесе сату кезінде Сақтанушының меншік құқығындағы немесе басқаруындағы өзгерістерге әкеп соғатын (яғни, сақтанушының акционерлік капиталға қатысу

арқылы кәсіпорнын іс жүзінде басқару саясаты мен мәселелерін айқындау мүмкіндігі) кез келген жағдайда дереу хабардар етуі тиіс. Осы баптың мақсаттары үшін дауыс беру құқығын беретін акциялардың он және одан да көп пайызы акцияларды бір ұстаушының немесе акционерлердің үлестес тобының қолында шоғырланған жағдайлар дауыс беретін акциялар иелерінің құрамындағы осындай өзгеріс болып есептеледі.

Сақтандыру шартының қолданылуын жалғастырудың міндетті талаптары ретінде Сақтанушы міндеттері:

- басқарма өзгерген сәттен бастап 30 күн ішінде Сақтандырушыны осы факт туралы жазбаша нысанда хабардар ету (Сақтандырушының хабарламасы, егер Сақтанушы оны жазбаша нысанда жіберсе және оған Сақтандырушыдан жазбаша растама алса, орындалды деп есептеледі);
- Сақтандырушыға қажет болған жағдайда қажетті қосымша ақпаратты жедел ұсыну;
- Сақтандырушының ықтимал өзгерістермен сақтандыру Шартының қолданылуын жалғастыруға жазбаша келісімін алу;
- Сақтандырушыдан өзіне енгізілген қажетті өзгерістермен сақтандыру шартын алған сәттен бастап 10 күн ішінде оны ұсынылған шарттармен өзінің келісімі туралы жазбаша нысанда хабардар ету;
- Сақтандырушыға қосымша сыйлықақы төлеу.

Бұл шарттардың орындалмауы Сақтанушының әрі қарай сақтандыруды жалғастырмау туралы шешімі ретінде қарастырылады.

1.4.2. ҚОСЫМША КЕҢСЕЛЕР, ШОҒЫРЛАНДЫРУ, БІРІГУ, САҚТАНУШЫНЫҢ БАСҚА КӘСІПОРЫНДАРДЫ САТЫП АЛУЫ

Сақтанушы жаңа кеңселерді немесе филиалдарды сақтандыру Шартының қолданысы ішінде ашқан кезде (бұл ретте басқа кәсіпорындардың активтерін шоғырландыру, біріктіру, сатып алу немесе сатып алудың басқа да нысандарын пайдаланбай), бұл кеңселер мен филиалдар ашылған күннен бастап сақтандырушыны міндетті түрде хабардар етпей немесе сақтандырудың қалған кезеңі үшін қосымша сыйлықақы төлемей, осы Ережелерге сәйкес автоматты түрде сақтандыруға жатады.

Егер сақтандыру кезеңі ішінде Сақтанушы басқа кәсіпорынның активтерін кез келген басқа нысанда біріктіру, шоғырландыру, сатып алу немесе сатып алу операцияларын жүзеге асыратын болса, бұл ережелер шығындар бойынша сақтандыруды қамтамасыз етеді:

- а) кез келген филиалда немесе кеңседе болған немесе кейін болған; немесе
- б) кәсіпорын директорларының немесе қызметкерлерінің әрекеттерінің нәтижесі болған; немесе
- в) Сақтанушы осындай бірігу, шоғырландыру, сатып алу немесе басқа нысанда сатып алу нәтижесінде сатып алған активтерден, міндеттемелерден немесе басқа ықтимал тәуекелдерден, егер Сақтанушы:
 - осындай бірігу, шоғырландыру, сатып алу немесе сатып алу туралы мәміле күшіне енген күнге дейін Сақтандырушыны жазбаша нысанда хабардар етсе (Сақтандырушының хабарламасы, егер Сақтанушы оны жазбаша нысанда жіберсе және оған сақтандырушыдан жазбаша растама алса, орындалды деп есептеледі);
 - қажет болған жағдайда Сақтандырушыға қажетті қосымша ақпаратты жедел ұсынса;
 - сатып алынған филиалдарға сақтандыру шартының қолданылуын кеңейтуге Сақтандырушының жазбаша келісімін алса;
 - біріктірілгеннен, шоғырландырылғаннан, сатып алынғаннан немесе сатып алынғаннан кейін сақтандырушыға өзі ұсынған сақтандыру өтемінің шарттарымен өзінің келісімі туралы жазбаша нысанда хабарласа;
 - Сақтандырушыға қосымша сыйлықақы төлесе.
 - Бұл шарттардың орындалмауы Сақтанушының әрі қарай сақтандыруды жалғастырмау туралы шешімі ретінде қарастырылады.

1.4.3. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУЫН ТОҚТАТУ

Сақтандыру шарты келесі жағдайларда тоқтатылады:

- а) әрекет ету мерзімі аяқталса;
 - б) Сақтандырушының сақтандыру төлемі бойынша міндеттемені шартта белгіленген сақтандыру сомасының толық көлемінде орындауы;
 - в) Сақтанушының шарт талаптарына сәйкес сақтандыру жарналарын төлемей;
 - г) Сақтанушының таратылуы;
 - д) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтандырушыны тарату;
 - е) ҚР азаматтық заңнамасында көзделген басқа жағдайларда.
1. Егер шарт талаптарында көзделген болса, Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша, сондай-ақ тараптардың келісімі бойынша шарт мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.
2. Сақтандыру Шарты алынбаған сыйлықақыны қайтару туралы ұсыныспен немесе онсыз келесі жағдайларда бірден өз күшін жояды:
- а) а) осы бөлімнің 1.4.1 тармағына сәйкес
 - Сақтанушыны бақылаудағы өзгерістерге байланысты қадамдарды жүзеге асырғаннан кейін,
 - б) Сақтанушының акционерлердің активтеріндегі немесе құрамындағы өзгерістер немесе Сақтанушының осы бөлімнің 1.4.1 тармағында жазылған басқа да талаптарды орындамағаны туралы сақтандырушыны хабардар етпеген болса,
 - сақтандырушының сақтанушыны бақылаудағы өзгерістерден немесе оның б) осы бөлімнің 1.4.1 тармағына сәйкес акционерлерінің құрамындағы өзгерістерден кейін сақтандыру шартының қолданылуын жалғастырудан бас тартса.
 - б) осы бөлімнің 1.4.1-тармағында баяндалған бақылауды немесе иеленуді өзгертуге байланысты қадамдарды жүзеге асырғаннан кейін Сақтанушының кез келген филиалына қатысты дереу,
 - в) егер Сақтанушының басшылығы немесе қызметкері кез келген уақытта басқа басшы қызметкердің немесе Сақтанушының қызметкерінің осы бөлімнің 1-бөлімнің 1.1.2-тармағына сәйкес қамтылуға жататынына немесе жатпайтынына қарамастан, адал емес немесе құқыққа қайшы іс-әрекеттер жасағаны туралы білсе, егер мұндай тасымалдау Сақтанушының қызметкері осы қызметкер тарапынан қасақана құқыққа қайшы іс-әрекеттердің нәтижесінде жүзеге асырылған сәтте оның адал еместігі туралы белгілі болса, дереу, бірақ бұл ерекшелік қадағалаумен тасымалдау кезінде мүліктің жоғалуына қолданылмайды.
 - г) егер сақтандыру Шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушы Сақтандырушының сақтандыру шартын жою туралы оның шешімі туралы жазбаша хабарламасын алғаннан кейін 30 күн өткен соң. Мұндай хабарлама, егер ол сақтандыруға арналған өтініште көрсетілген Сақтанушының бас кеңсесінің мекенжайына алдын ала төленген тапсырысты хатпен жіберілген болса, жөнелтілген күні алынған болып есептеледі,
 - д) егер сақтандыру Шартында өзгеше көзделмесе, Сақтандырушы Сақтанушыға оның сақтандыру шартын жою туралы шешімі туралы жазбаша хабарлама алғаннан кейін дереу,
 - е) Сақтанушының бас кеңсесі үшін жергілікті уақыт бойынша сағат 12-де сақтандыру шартының қолданысы аяқталған күні.
3. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтату ниеті туралы екі тарап сақтандыру шартын тоқтатудың болжамды күніне дейін кемінде күнтізбелік 30 күн бұрын бір бірін хабардар етуге міндетті.
4. Осы Ережелердің 4.1-және 4.2. тармақтарда сипатталған жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы редакциясында көзделген шарттар бойынша Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша сақтандыру Шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде, Сақтандырушы сақтанушыға келесі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 30\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{ мұнда:}$$

30% - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;

- CC** - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

4.1. Сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы нұсқасында көзделген шарттар бойынша жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға төменгі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{мұнда:}$$

- 10%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;
TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

4.2. Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы редакциясында көзделген шарттар бойынша қарыз шарты бойынша қарыз беруші алдындағы міндеттемелерін оның (қарыз алушының) орындауы себебінен қарыз шартына байланысты сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде сақтандырушы сақтанушыға мынадай формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{мұнда:}$$

- 10%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;
TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
I-пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
N-сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

5. Сақтанушы шарттан бас тартқан кезде (ҚР АҚ 841-бабының 2-тармағы), егер бұл ҚР АҚ 841-бабы 1-тармағының бірінші бөлігінде, ҚР АҚ 842-бабы 2-тармағының екінші және үшінші бөліктерінде көрсетілген мән-жайларға байланысты болмаса, егер шартта өзгеше көзделмесе, Сақтандырушыға төленген сақтандыру сыйлықақысы не сақтандыру жарналары қайтарылуға жатпайды.

1.4.4. ЖАУАПКЕРШІЛІК ШЕГІ

а) Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде табылған залал немесе барлық залалдар бойынша Сақтандырушының жауапкершілігінің жалпы мөлшері шығын мөлшеріне немесе барлық залалдарға қарамастан, сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру төлемінің жиынтық шектеу мөлшерінен аспауға тиіс. Тарауда көрсетілген кез келген тәуекел бойынша жауапкершіліктің сублимиті сақтандыру жағдайлары сақтандырушының жауапкершілігінің

жиынтық шектеуіне қосымша емес, бөлігі болып табылады. Сақтандырушының жауапкершіліктің сублимиті белгіленген кез келген тәуекел бойынша заңды шығыстарды төлеуді қоса алғанда, барлық залалдар бойынша жалпы жауапкершілігі залалдың немесе залалдың жалпы мөлшеріне қарамастан осындай қосалқы шектеу мөлшерімен шектеледі.

Сақтандыру шарты шеңберінде қандай да бір залал төленген жағдайда жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің мөлшері жауапкершіліктің жиынтық шектеуінен шегеріледі.

Егер жауапкершіліктің жиынтық шектеуі таусылған болса, онда Сақтандырушының міндеттемелері осы Шарт бойынша сақтанушыға шығындарды өтеу бойынша орындалған болып есептеледі.

б) Сақтандыру шарты шеңберінде кез келген тәуекел бойынша қандай да бір залал төленген жағдайда жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің мөлшері жауапкершіліктің жиынтық шектеуден ғана емес, сондай-ақ тиісті нақты тәуекел бойынша белгіленген жауапкершіліктің қосалқы шектеуден де шегеріледі.

Егер қандай да бір тәуекел бойынша жауапкершіліктің сублимит таусылған болса, онда Сақтандырушының міндеттемелері осы тәуекел бойынша сақтанушыға шығындарды өтеу бойынша орындалған болып есептеледі.

Егер төлемдерді жүзеге асыру процесінде жабынның агрегаттық лимиті тиісті тәуекел бойынша сублимиттен аз сомаға дейін қысқартылған жағдайда, онда жекелеген тәуекелдер бойынша жабынның сублимиттерінің мөлшері сома бойынша олар жабынның қалған агрегаттық шектеуден аспайтындай етіп тиісінше қысқартылады.

Сақтандыру шартының қолданылу кезеңі ішінде сақтандырушы осындай қалпына келтіруді алған жағдайларды қоспағанда, қамтудың агрегаттық шектеуі және жабудың кез келген сублимиті сақтандырушы регресс түрінде алған төлемдер есебінен толық немесе ішінара қалпына келтіруге жатпайды.

Егер сақтанушы келтірген залал бірден бірнеше тәуекелдер бойынша жабуға түсетін болса, онда бұл жағдайда өтемақының ең жоғары мөлшері осы тәуекелдердің кез келгені бойынша қалған жабынның ең жоғары мөлшерінен аспауға тиіс.

в) Жоғалған бағалы қағаздар: Егер бағалы қағаздардың жоғалуына байланысты залал осы бөлімнің 1.4.14-тармағына сәйкес жоғалған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемені немесе өтеу туралы шартты пайдалану арқылы реттелсе және сақтандыру шартының қолданылу кезеңі ішінде Сақтандырушы көрсетілген борыштық міндеттемені немесе өтеу туралы шартты төлеуге мәжбүр болмаса, мұндай залал кез келген басқа шығындарды төлеу үшін қалған жауапкершіліктің жиынтық лимитінің қысқаруына есептеледі. Алайда Сақтандырушының осындай залалдар бойынша немесе жоғалған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемелер бойынша немесе өтеу туралы шарттар бойынша кез келген төлемдері осы Ережелер шеңберіндегі төлемдер болып есептеледі.

Жауапкершіліктің агрегаттық шектеуінің немесе жауапкершіліктің кез келген қосалқы лимитінің таусылуы немесе қысқаруы сақтандырушының жоғалған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттемелерге немесе сақтандырушы ресімдеген өтемақы туралы шарттарға байланысты міндеттемелеріне жауапкершіліктің агрегаттық лимиті немесе жауапкершіліктің қосалқы лимиті таусылғанға немесе азайтылғанға дейін әсер етпейді.

1.4.5. ЗАЛАЛДЫ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ХАБАРЛАУ

Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін алу шарты ретінде Сақтанушы мүмкіндігінше ертерек, бірақ кез келген жағдайда сақтандыру Шарты бойынша шағымның туындауына әкеп соғуы мүмкін кез келген залал анықталған сәттен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыға бұл туралы жазбаша нысанда хабарлауға тиіс, бұл ретте шығындар Сақтанушы бұл ықтимал немесе қазірдің өзінде орын алған шығынның белгісі ретінде негізді түрде қызмет ете алатын фактілер туралы білгеннен кейін келесі жағдайларға қарамастан табылған болып есептеледі:

- шығынды тудырған немесе осы сақтандыру бойынша қамтуға жататын шығынның туындауына әсер еткен оқиғаның нақты жасалған уақыты белгілі немесе белгісіз;
- Сақтанушыда осы сәтте осы залалдың сақтандыру шарттарына сәйкес жабуға түсетіндігін дәлелдеу үшін жеткілікті ақпарат бар немесе жоқ;
- жағдайлар мен шығын мөлшері белгілі немесе белгісіз.

Шығынды анықтау уақыты, сондай-ақ Сақтанушы осы оқиғалардың нақты мән-жайлары мен шығын мөлшері белгілі болған-болмағанына қарамастан, соның салдарынан Сақтанушы шығынға ұшырайтын немесе шығынға ұшырауы мүмкін нақты немесе ықтимал оқиғалар туралы хабарлама алатын сәт болып саналады.

Сақтанушы анықтаған, бір адамның іс-әрекетіне немесе олқылықтарына қатысты (ол қызметкер болып жұмыс істейтініне немесе басқа санатқа жататынына қарамастан) немесе сол адамның қатысы бар барлық залалдар бір шығын болып саналады.

1.4.6. ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ

Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін алу шарты ретінде Сақтанушы Сақтандырушымен және ол тағайындаған өкілдермен шығынға байланысты барлық мәселелер бойынша толық ынтымақтасуға тиіс. Сақтандырушының талап етуі бойынша ол белгілеген уақытта және жерде Сақтанушы сараптама үшін қажетті құжаттарды, оның ішінде бухгалтерлік есепті жеткізуі, өз қызметкерлерінің кез келгенімен немесе басқа адамдармен әңгімелесу мүмкіндігін қамтамасыз етуі, сақтандырушыға барлық қажетті құжаттарды беруі және келген залалға байланысты үшінші тұлғаларға қатысты кез келген іс-қимылды жүзеге асыру үшін қажетті барлық рәсімділіктерін орындауы тиіс. Сондай-ақ, Сақтанушы барлық құжаттарды Сақтандырушыға тапсыруы және туындаған залалға қатысы бар кез келген заңды және жеке тұлғаларға қатысты талап ету құқығын қамтамасыз ету үшін барынша көмек көрсетуі және мұндай құқықтардың жүзеге асырылуына кедергі келтіретін қандай да бір іс-қимыл жасамауы тиіс.

1.4.7. ШЫҒЫННЫҢ ДӘЛЕЛІ

Шығын анықталған сәттен бастап 3 (үш) ай ішінде Сақтанушы Сақтандырушыға өзінің бірінші басшысы мен бас бухгалтері куәландырған және шығын фактісін біржақты растайтын құжаттарды, сондай-ақ басқа да қажетті ақпаратты ұсынуға міндетті, бұл ретте Сақтанушының сақтандыру жағдайының туындауы нәтижесінде залал келтіргенін растайтын дәлелдемелерді жинау үшін, сондай-ақ кінәлілерді анықтау үшін жауапкершілік аталған объектілерге қатысты тұлғалардың өзі Сақтанушының өзіне жүктелген:

а) өтемақыға шағымдар 1-бөлімнің 1.1.2-тармағына сәйкес келтірілетін залалдар: Сақтанушы құзыретті органдардың құжаттары негізінде залалға жауапты адамды анықтауға міндетті; осы залал қандай заңсыз әрекетпен туындағанын; кредит алу немесе сауда мәмілесін жүргізу кезінде адамның алған заңсыз жеке пайдасының мөлшерін, сондай-ақ, өтемақы алуға ол бұл шығынға тікелей заңсыз әрекеттердің нәтижесінде ұшыраған жағдайда;

б) өтемақыға шағымдар 1-бөлімнің 1.1.4-тармағына сәйкес келтірілетін залалдар: Сақтанушы егер құжат шынайы болса, жалған қол қойылмаса, жасаңда емес болса немесе оған қасақана заңға қайшы өзгерістер енгізілмесе, Сақтанушы шығынға ұшырамайтынына дәлелдемелер беруге міндетті;

в) өтемақыға шағымдар 1-бөлімнің кез келген бабы бойынша ұсынылатын залалдар: Сақтанушы осы объект сақтандырылған сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде шығынға ұшырағанын және экономикалық жағдайдың өзгеруінің немесе осы сақтандыру шарты бойынша қамтылуға жатпайтын басқа да себептердің салдары болып табылмағанын дәлелдемелерді жинауға және ұсынуға міндетті, бірақ шығын тудыруы мүмкін.

1.4.8. САҚТАНДЫРУ АЛУ МАҚСАТЫНДА ЗАҢДЫ РӘСІМДЕР, ТӨЛЕМДЕР

Егер жеке тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін Сақтандырушы Сақтанушының пікірі бойынша сақтандыру шарты шеңберінде жабуға жататын залалды төлеуден бас тартқан жағдайда, онда Сақтанушының талабы бойынша дау Қазақстан Республикасының сотында қаралады. Сақтандырушының атынан өз өкілі тағайындаған адам сотта сөз сөйлейді.

1.4.9. ТҮСІНДІРУ

Осы Ережелерде қамтылған терминдерді, ерекшеліктерді, шектеулер мен шарттарды құру, түсіндіру және олардың мағынасы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес айқындалады.

1.4.10. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫ БОЙЫНША ПАЙДА АЛУШЫЛАР

Осы шарттарда жасалған сақтандыру шарты шеңберінде залалдар бойынша өтемақы алуға, сондай-ақ қандай да бір іс-әрекеттер жасауға құқықтардың сақтандыру шартын жасасқан сақтанушыдан басқа ешқандай бенефициарлары болмайды.

1.4.11. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІНІҢ МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

Сақтандыру төлемінің мөлшерін айқындау мынадай шарттар ескеріле отырып жүргізіледі:

а) негізгі қарызды, пайыздарды, дивидендтерді, комиссияларды және т. б. қайтаруды қоса алғанда, Сақтанушы үшінші тұлғалардан алған кез келген шығын өтемақысы, оларды алу уақытына қарамастан, сондай-ақ өтемақы ретінде алынған кез келген мүлктің құны сақтандыру төлемінің сомасынан шегерілуі тиіс;

б) бағалы қағаздарға, шетелдік резервтерге, валютаға, бағалы металдарға қатысты залалдың мөлшері шығын анықталған күннің алдындағы жұмыс күніне биржалық сауда-саттық аяқталған кездегі олардың нарықтық құнына сүйене отырып айқындалуға тиіс;

Егер осы Шартты орындау мүмкін болмаса, жоғарыда аталған объектілердің құны тараптардың өзара уағдаластығы бойынша, ал даулы мәселелер туындаған жағдайда - сот тәртібімен айқындалуға тиіс. Алайда, егер мұндай бағалы қағаздар, шетелдік резервтер, валюта, бағалы металдар ауыстырылуы мүмкін болса, Сақтанушы жалпы Ережелердің 1.4.14 талаптарын сақтаған жағдайда және Сақтандырушының келісімімен оларды алмастыра алады, содан кейін өтемақы сомасы ауыстырудың нақты құны болады.

Егер сақтандыру Шартының талаптары бойынша франшиза белгіленсе немесе сақтандыру Шартында белгіленген Сақтандырушының жауапкершілігінің қалған лимиті Сақтанушының бағалы қағаздарды жоғалтуының орнын толтыру үшін жеткіліксіз болса, сақтандыру шарты бойынша Сақтандырушының жауапкершілігі құны сақтандырудың тиісті бабы бойынша қолданыстағы жауапкершілік шегіне тең болатын бағалы қағаздардың осындай санын қалпына келтірумен шектелетін болады.

в) Сақтанушы бухгалтерлік құжаттарды, сондай-ақ Сақтанушыға жұмыс істеу үшін қажетті жазбаларды қамтитын басқа құжаттарды бүлдірген немесе жоғалтқан жағдайда, Сақтандырушы сақтандыру шарты бойынша осы құжаттар қалпына келтірілуі мүмкін болған жағдайда ғана жауапты болады, бұл ретте ақпаратты қайта жазу/қалпына келтіру шығынның осы түрі бойынша сақтандыру төлемінің мөлшері таза бланкілердің құнынан және Сақтанушы жүргізген жұмыстың құнынан аспауға тиіс. .

1.4.12. ЖОҒАЛҒАН БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР

Сақтандыру шарты бойынша жабылатын бағалы қағаздарға келтірілген залалға байланысты талап-арыз берілген жағдайда, Сақтанушы көрсетілген шарттардан төмен болған жағдайда алдымен жоғалған бағалы қағаздарды өтеу туралы хатты ресімдеу арқылы өтеуге тырысады. Егер мұндай әрекет сәтсіз болса, Сақтанушы Сақтандырушының алдын ала келісімімен бағалы қағаздардың телнұсқаларын шығаруды қамтамасыз ету үшін жоғалған бағалы қағаздар бойынша борыштық міндеттеме шығаруды ұйымдастырады.

Сақтандырушы сақтанушыға сақтандыру Шарты бойынша белгіленген жауапкершілік шегінен аспайтын, Сақтанушы жоғалған бағалы қағаздар бойынша өтеу туралы хатты немесе борыштық міндеттемені ресімдеу сәтінде қалатын, соның негізінде Сақтанушы сақтандыру

шартының қолданылу кезеңі ішінде немесе одан кейін залалды төлеуге мәжбүр болуы мүмкін шығыстарды (сақтандыру шарты бойынша белгіленген франшизаны шегергенде) өтейді. Сақтанушының өзі өтеу туралы келісімді немесе борыштық міндеттемені ресімдеу бойынша шығыстарды көтереді, олар франшизаның қолданылуына немесе жауапкершіліктің агрегаттық лимитінің асып кетуіне байланысты сақтандырумен жабылмайды. Сақтандырушы франшизаны шегергенде және жауапкершіліктің қалған агрегаттық лимитінен аспайтын жоғарыда көрсетілген құжаттарды ресімдеу бойынша шығыстарды көтеретін болады.

1.4.13. СУБРОГАЦИЯ, ҮШІНШІ ТҰЛҒАЛАРДАН ӨТЕМАҚЫ АЛУ

Сақтандыру төлемін алғаннан кейін Сақтанушы сақтандыру шарттарына сәйкес сақтандырушыға төленген сома шегінде үшінші тұлғалардан залалды өндіріп алу жөніндегі барлық құқықтарды беруге тиіс.

Сақтанушы үшінші тұлғаларға зиян келтіргені үшін кінәлілерден келтірілген зиян үшін өтемақы алған жағдайда, бұл сома осы өтемақыны алу бойынша жұмсалған шығыстар шегерілгеннен кейін (бірақ Сақтанушының әкімшілік шығыстарын есепке алмағанда) мынадай тәртіппен бөлінеді:

- а) Сақтандырушы өзінің жауапкершілік шегінен тыс төлемеген (франшиза қолданылғанына немесе қолданылмағанына қарамастан) Сақтанушының шығындарының бір бөлігі толық көлемде өтеледі;
- б) қалдық, егер бар болса немесе барлық сома, егер Сақтанушының шығыны сақтандыру шарты бойынша сақтандырушының жауапкершілік шегінен аспаса және ол оны толығымен төлесе, сақтандырушыға төленеді;
- в) қалдық, егер бар болса, Сақтандырушы франшизаның қолданылуына байланысты төлемеген Сақтанушының шығынының бір бөлігін төлеу үшін пайдаланылады.

1.4.14. ФРАНШИЗА

Сақтандырушы сақтандыру төлемін сақтандыру шартының (шартсыз франшиза) тиісті бабы бойынша белгіленген франшиза сомасынан (Сақтанушының шығынды төлеуге өзінің қатысуы) ғана жүзеге асырады. Егер залал бір мезгілде сақтандыру шартының бірнеше баптарының қолданысына жататын болса, осы баптар бойынша көзделген франшизалардың ең үлкені қолданылады.

Франшиза сақтандыру шартының қолданылу мерзімі ішінде олардың санына қарамастан барлығына және әрбір залалға қолданылады.

1.4.15. АЛАЯҚТЫҚ ШАҒЫМДАР

Егер Сақтанушы оның сомасы немесе басқа параметрлері жарамсыз немесе бұрмаланғанын біле отырып, талап қойса, сақтандыру шарты күшін жоғалтады және ол бойынша барлық талаптар жарамсыз болып саналады және сақтандыру сыйлықақысы қайтарылмайды.

2 бөлім БАНКТЕРДІ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ЖӘНЕ КОМПЬЮТЕРЛІК ҚЫЛМЫСТАРДАН САҚТАНДЫРУ

Банктің компьютерлік жүйелері Сақтанушының, сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйелеріне, қаражатты аударудың электрондық жүйесіне немесе клиенттермен электрондық байланыс жүйесіне тікелей алаяқтық мақсатында электрондық деректерді рұқсатсыз енгізуден, сондай-ақ жоғарыда аталған жүйелердің кез келгенінде немесе деректерді беру кезінде сақталатын немесе пайдаланылатын электрондық деректерге рұқсатсыз өзгерістер немесе бүлінулер енгізуден сақтандыруға жатады электрондық байланыс

жүйелері бойынша, оның ішінде спутниктік, Сақтанушының немесе сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйесіне.

2.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНА ЖАТҚЫЗЫЛМАЙТЫН НЕГІЗДЕР

Сақтандыру шарты бойынша Сақтандырушы Сақтанушының келесі сақтандыру жағдайларының басталуы нәтижесінде шеккен шығындарын өтейді:

2.1.1. КОМПЬЮТЕРЛІК ЖҮЙЕЛЕР

егер Сақтанушы қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе, несие ашса, шотты дебеттесе немесе келесілер нәтижесінде төлемнің кез келген басқа түрін жүзеге асырса:

2.1.1.1. электрондық деректерді тікелей алаяқтықпен енгізу:

- а) Сақтанушының компьютерлік жүйелері; немесе
- б) сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйелері; немесе
- в) қаражат аударудың электрондық жүйесі; немесе
- г) клиенттермен электрондық байланыс жүйесі; немесе

2.1.1.2. жоғарыда аталған жүйелердің кез келгенінде сақталатын немесе пайдаланылатын немесе электрондық байланыс жүйелері, оның ішінде спутниктік жүйелер бойынша деректерді Сақтанушының немесе сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйесіне беру кезінде, алаяқтық әрекеттерді Сақтанушыға залал келтіргісі келген адам жасаған не Сақтанушыға зиян келтіргісі келген адам жасаған жағдайда, электрондық деректерді алаяқтық өзгерту немесе бүлдіру өзіңіз үшін немесе басқа адам үшін қаржылық пайда.

2.1.2. СЕРВИСТІК (ПРОЦЕССИНГТІК) КОМПАНИЯНЫҢ ҚЫЗМЕТІ

Егер Сақтанушының клиенті қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе, несие ашса, шотты дебеттесе немесе алаяқтық енгізу, алаяқтық өзгерістер енгізу немесе Сақтанушының компьютерлік жүйесінде сақталатын немесе пайдаланылатын электрондық деректерді алаяқтықпен жою нәтижесінде немесе электрондық байланыс жүйелері бойынша деректерді беру кезінде төлемдердің кез келген басқа түрін жүзеге асырса, оның ішінде спутниктік, Сақтанушының компьютерлік жүйесінен оның клиентінің компьютерлік жүйесіне, Сақтанушы өз клиенті үшін сервистік (процессингтік) компания ретінде әрекет еткен кезде. Бұл ретте көрсетілген алаяқтық әрекеттер Сақтанушыға немесе оның клиентіне зиян келтіру ниетімен не алаяқтық әрекеттер жасайтын тұлға үшін немесе басқа тұлға үшін қаржылық пайда алу мақсатында жасалуға тиіс. Мұндай шығындар Сақтанушы оларды өтеу үшін заңды жауапкершілікке тартылған жағдайда өтеледі.

2.1.3. КОМПЬЮТЕРЛІК КОМАНДАЛАР

Егер Сақтанушы Сақтанушының компьютерлік жүйесіне алаяқтықпен дайындалған немесе өзгертілген электрондық компьютерлік командаларды енгізу нәтижесінде қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе, несие ашса, шотты дебеттесе немесе төлемнің кез келген басқа түрін жүзеге асырса, бұл алаяқтық әрекеттерді өзіңіз немесе басқа адам үшін Сақтанушыға зиян келтіргісі келетін немесе сақтанушыға қаржылық пайда енгізгісі келетін адам жасаған жағдайда.

2.1.4. ЭЛЕКТРОНДЫҚ ДЕРЕКТЕР ЖӘНЕ МЕДИА

- 2.1.4.1. Егер қандай да бір адамның қасақана жоюы немесе жоюға әрекет жасауы нәтижесінде Сақтанушының меншігі болып табылатын тасымалдаушыларда жазылған электрондық деректердің не бүлінгені және жоғалғаны үшін Сақтанушы заңды жауаптылықта болатын деректердің жоғалуы орын алса,
- а) осы электрондық деректерді Сақтанушының компьютерлік жүйесінде немесе сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйесінде сақтау кезеңінде;
- б) Сақтанушының кеңселері немесе үй жайлары шегінде электрондық деректерді тасымалдаушыларға жазу кезінде;
- в) Сақтанушы өзінің курьері ретінде тағайындаған тұлға (немесе төтенше жағдайға байланысты негізгі курьер бұл тапсырманы орындай алмайтын кезеңде курьер немесе сақтаушы ретінде уақытша әрекет ететін адам) электрондық деректерді тасымалдаушыларды тасымалдау кезеңінде. Бұл ретте электрондық деректерді тасымалдаушылар Сақтанушының курьері оларды алған сәттен бастап және Сақтанушы тағайындаған алушыға немесе оның агентіне жеткізген сәтке дейін тасымалдауда болады деп есептеледі.
- 2.1.4.2. Егер Сақтанушының меншігі болып табылатын электрондық деректер тасымалдаушылары не Сақтанушының бүлінгені және жоғалғаны үшін заңды жауапкершілігі бар тасымалдаушылар ұрлық, тонау, жымқыру, жеткізілім қателігі немесе осы электрондық деректер тасымалдаушылары Сақтанушының кеңсесінде немесе оның кеңсесінде сақталған кезде жұмбақ, түсініксіз жоғалып кету салдарынан жоғалған, бүлінген немесе жойылған болса немесе Сақтанушы өзінің курьері ретінде тағайындаған адам (немесе төтенше жағдайға байланысты негізгі курьер бұл тапсырманы орындай алмайтын кезеңде курьер немесе сақтаушы ретінде уақытша әрекет ететін адам) тасымалдаған. Бұл ретте электрондық деректерді тасымалдаушылар Сақтанушының курьері оларды алған сәттен бастап және оларды тағайындалған алушыға немесе оның агентіне жеткізген сәтке дейін тасымалдауда болады деп есептеледі.

2.1.5. КОМПЬЮТЕРЛІК ВИРУСТАР

- 2.1.5.1. Егер Сақтанушы қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе, несие ашса, шотты дебеттесе немесе Сақтанушының компьютерлік жүйесіндегі немесе сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйесіндегі электрондық деректерін жою немесе жою әрекеті нәтижесінде кез келген басқа төлемді жүзеге асырса, қандай да бір тұлға жасаған компьютерлік вирус.
- 2.1.5.2. Егер Сақтанушының компьютерлік жүйесінің немесе сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйесінің жадында сақталатын электрондық деректері оларды жою немесе қандай да бір адам жасаған компьютерлік вируспен жою әрекеті нәтижесінде жоғалса.

2.1.6. КІРІС ЭЛЕКТРОНДЫҚ ХАБАРЛАМАЛАР

- 2.1.5.3. Егер Сақтанушы қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе, несие ашса, шотты дебеттесе немесе оған жіберілген тапсырма немесе аударымды, төлемді, жеткізуді немесе берілген немесе берілген болып көрінетін қаражатты/мүлікті алуды жүзеге асыруға арналған растау негізінде кез келген басқа төлемді жүзеге асырса:
- а) электрондық байланыс жүйесі бойынша немесе
- б) тестіленетін растау функциясы бар, тікелей Сақтанушының компьютерлік жүйесіне немесе телекоммуникациялық терминалына және Клиент жіберген сақтанушыға, автоматтандырылған клирингтік ұйымға немесе басқа қаржы институтына қолдан жасалған, бірақ шын мәнінде тестіленетін телекс немесе өзге де ұқсас (TWX және т. б.) байланыс құралдары бойынша:
- Сақтанушының клиенті де, автоматтандырылған клирингтік ұйым да, басқа қаржы институты да жіберген жоқ немесе
 - электрондық деректерді тасымалдаушыларды Сақтанушыға физикалық тасымалдау кезінде не коммуникациялық жүйелер, оның ішінде спутниктік жүйелер бойынша тапсырманы

автоматтандырылған жүйеге немесе Сақтанушының телекоммуникациялық терминалына электрондық беру кезінде алаяқтықпен өзгертілді.

2.1.7. ШЫҒЫС ЭЛЕКТРОНДЫҚ ХАБАРЛАМАЛАР

Егер Сақтанушының клиенті, автоматтандырылған клирингтік ұйым немесе қандай да бір қаржы институты қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе, несие ашса, шотты дебеттесе немесе Сақтанушы өз клиентіне жіберген қаражатты/мүлікті аударуды, төлеуді, жеткізуді немесе алуды жүзеге асыруға берілген тапсырма немесе растау негізінде кез келген басқа төлемді жүзеге асырса, аударымды, төлемді, жеткізуді немесе берілген немесе берілген болып көрінетін қаражатты/мүлікті алуды жүзеге асыруға тапсырма немесе растаумен автоматтандырылған клирингтік ұйымға немесе өзге қаржы институтына жіберсе:

а) электрондық байланыс жүйесі бойынша немесе
б) тікелей компьютерлік жүйеге немесе Сақтанушы клиентінің телекоммуникациялық терминалына, автоматтандырылған клирингтік ұйымға немесе қандай да бір басқа қаржы институтына және Сақтанушы жіберген, бірақ іс жүзінде қолдан жасалған тестіленетін растау функциясы бар тестіленетін телекс немесе өзге де ұқсас (TWX және т. б.) байланыс құралдары бойынша:

- Сақтанушы жіберген жоқ, немесе
- электрондық деректерді тасымалдаушыларды Сақтанушыдан физикалық тасымалдау кезінде не коммуникациялық жүйелер бойынша, оның ішінде спутниктік жүйелер бойынша тапсырманы компьютерлік жүйеден немесе Сақтанушының телекоммуникациялық терминалынан электрондық беру кезінде алаяқтықпен өзгертілді.

Бұл ретте, егер Сақтанушы оны өтеу үшін заңды жауаптылықта болса, залалды Сақтандырушы өтейді.

2.1.8. ЭЛЕКТРОНДЫҚ ЖЕТКІЗГІШТЕРДЕГІ БАҒАЛЫ ҚАҒАЗДАР

Егер орталық депозитарий қандай да бір қаражатты немесе мүлікті аударса, төлесе немесе жеткізсе немесе берілген немесе берілген сияқты көрінетін электрондық тасымалдағыштарда Сақтанушының алған электрондық хабарламасы негізінде сақтанушының қандай да бір шотын дебеттесе, Сақтанушы қаражатты/мүлікті аударуды, төлеуді немесе жеткізуді жүзеге асыруды немесе бағалы қағаздарды сатып алуға, сатуға, беруге немесе кепілге салуға байланысты Сақтанушының шотын дебеттеуді тапсырған болса:

а) электрондық байланыс жүйесі бойынша немесе
б) тестіленіп отырған растау функциясы бар, тікелей компьютерлік жүйеге немесе орталық депозитарийдің телекоммуникациялық терминалына және Сақтанушы жіберген, бірақ шын мәнінде оған алаяқтықпен қолдан жасалған тестіленіп отырған телекс немесе өзге (TWX және т. б.) байланыс құралдары бойынша:

- Сақтанушы орталық депозитарийге жіберген жоқ, немесе
- электрондық деректерді тасымалдаушыларды сақтанушыдан физикалық тасымалдау кезінде не коммуникациялық жүйелер, оның ішінде спутниктік жүйелер бойынша тапсырманы компьютерлік жүйеден немесе Сақтанушының телекоммуникациялық терминалынан орталық депозитарийге электрондық беру кезінде алаяқтықпен өзгертілді.

Бұл ретте, егер Сақтанушы оны өтегені үшін орталық депозитарий алдында заңды жауаптылықта болса, залалды Сақтандырушы жабады.

2.2. АНЫҚТАМАЛАР

2.2.1. **Компьютерлік жүйе**-электрондық деректерді енгізу, шығару, өңдеу, сақтау үшін компьютерді және барлық перифериялық құрылғыларды қамтиды. Жеке медиадағы деректер кітапханалары да автоматтандырылған жүйенің бөлігі болып саналады.

- 2.2.2. **Сақтанушының компьютерлік жүйелері-бұл** Сақтанушы өз жұмысында пайдаланатын және оның меншігі болып табылатын немесе жалға алынған компьютерлік жүйелер.
- 2.2.3. **Алаяқтық әрекеттер**-адамның басқа біреудің мүлкін немесе оған құқығын иемдену, сондай-ақ алдау немесе сенімді теріс пайдалану арқылы басқа да игіліктер алу мақсатында жасаған әрекеттері.
- 2.2.4. **Сервистік (процессингтік) компания** – сақтанушыда компьютерлік жүйелерді пайдалана отырып деректерді өңдеу жөніндегі қызметтер туралы жазбаша шарт жасалған заңды тұлға.
- 2.2.5. **Сервистік (процессингтік) компанияның компьютерлік жүйесі** – бұл сервистік(процессингтік) компания жұмыс істейтін және оның меншігі болып табылатын немесе оларға жалға берілетін компьютерлік жүйе(лер).
- 2.2.6. **Электрондық компьютерлік командалар**-бұл командалар жиынтығы болып табылатын және электрондық деректермен жұмыс істеу үшін қолданылатын компьютерлік бағдарламалар.
- 2.2.7. **Электрондық деректер**-Бұл электрондық деректер тасымалдаушыларында сақталатын және компьютерлік бағдарламалар жұмыс істеп тұрған кезде пайдалануға дайын компьютерлік форматқа түрлендірілген бастапқы ақпарат.
- 2.2.8. **Электрондық деректер** тасымалдаушылары-бұл магниттік таспалар, перфораторлар, магниттік дискілер немесе электрондық деректер жазылған басқа медиа.
- 2.2.9. **Компьютерлік вирус**-бұл Сақтанушының компьютерлік жүйесінде және/немесе есептеу желілерінде өздігінен көбейе алатын және сақтанушының қызметкері ретінде анықталмайтын адам әдейі енгізген рұқсат етілмеген командалар, бағдарламалар жиынтығы.
- 2.2.10. **Телекоммуникация терминалы**-бұл телетайп, телепринтер, бейне дисплей немесе пернетақтамен жабдықталған және электронды ақпаратты жіберуге және/немесе қабылдауға арналған кез-келген басқа құрылғы.
- 2.2.11. **Автоматтандырылған клирингтік ұйым**-бұл өзара талаптар мен міндеттемелерді есепке алу негізінде өз клиенттерінің атынан қаржы ұйымдары арасында қолма-қол ақшасыз есеп айырысуды жүзеге асыратын кәсіпорын немесе қауымдастық.
- 2.2.12. **Растау (тестілеу)** - алаяқтардан ақпарат алмасу жүйелерін қорғау мақсатында Сақтанушы мен оның клиенті, автоматтандырылған клирингтік ұйым, орталық депозитарий, басқа қаржы ұйымы немесе Сақтанушының бөлімшелері арасында ақпарат алмасу кезінде пайдаланылатын арнайы тексеру кілтінің (кодының) құралдары бойынша хабарламаның дұрыстығын тексеру әдісі.
- 2.2.13. **Электрондық тасымалдағыштағы бағалы қағаздар**-бұл акциялар немесе олардың иесінің мүлік үлесіне құқығын, басқаруға қатысуын, эмитенттің пайдасынан үлес алуын немесе эмитенттің міндеттемелерін қуәландыратын басқа құжаттар:
- 2.2.13.1. биржалар мен бағалы қағаздар нарықтары үшін әдеттегі нысанда ұсынылған және
- 2.2.13.2. акциялардың, қатысулардың, мүдделер мен міндеттемелердің әр түрлі кластарына бөлінуі мүмкін немесе олардың белгілері бойынша және
- а) құжаттық нысаны жоқ, немесе
- б) жаһандық сертификаттың бөлігі болып табылады немесе
- в) қаржы институты берген және депозитарлық қолхатқа айналдырылған, кейіннен бастапқы қағаз сертификатын айналымнан шығара отырып және оларды аударуды, беруді немесе кепілге алуды жүзеге асырған тұлғаның шоты бойынша орталық депозитарийдің тізілімдерінде электрондық жазба түрінде көрсетілген қағаз сертификатты ұсынады.
- 2.2.14. **Қарыз міндеттемелері**-бұл Сақтаушының клиенті орындаған және Сақтаушыда сақталатын құжаттар, олар клиенттің Сақтаушыға қарызын растайды. Мұндай құжаттарға клиентке қойылған төлем шоттарының жазбалары және басқаша ресімделген дебиторлық берешек жатады.
- 2.2.15. **Орталық депозитарий**-бұл сақтандыру өтінімінде атауы көрсетілген және бағалы қағаздар нарығы субъектілерінің мүдделері үшін олардың активтері мен міндеттемелерінің шамасының өзгеруіне немесе акцияларға, облигацияларға және басқа да бағалы қағаздарға меншік құқығының электрондық жеткізгіштерде ауысуына байланысты сақтауды, есепке алуды және басқа да операцияларды жүзеге асыратын кез келген клирингтік ұйым.
- 2.2.16. **Клиенттің байланыс жүйелері**-бұл Сақтанушының клиенттеріне олардың компьютерлік жүйелеріне тікелей қол жеткізуді қамтамасыз ететін сақтандыру туралы өтініште көрсетілген байланыс жүйелері.

- 2.2.17. **Электрондық коммуникациялық жүйе** – Swift (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication), CHAPS (Clearing House Automated Payment System), chips (Clearing House Interbank Payment System), fedwire және т. б. ұйымдары әзірлеген жабдықтар мен желілер, олардың көмегімен банкаралық электрондық есеп айырысулар, сондай-ақ атауы сақтандыру туралы өтініште көрсетілген басқа да коммуникациялық электрондық жүйелер .
- 2.2.18. **Электрондық есеп айырысу жүйелері**-бұл банкоматтарды, сауда нүктелерінің есеп айырысу терминалдарын басқаратын және бірлескен желілерді, олардың сегменттерін және полис ұстаушы қосылған құрылғыларды қамтитын жүйелер.
- 2.2.19. **Жалған қолтаңба**-тек алдау/алаяқтық мақсатында, оған тиісті рұқсатсыз қолдан жасалған немесе көшірілген басқа адамға қойылған қолтаңба. Бұл ұғым кез-келген адам өзінің қолтаңбасын кез-келген сапада және кез-келген мақсатта құқыққа ие немесе жоқ етіп қоятын жағдайларға қолданылмайды.
- 2.2.20. **Телефакс, телефаксимильді байланыс**-бұл Сақтанушының кеңсесінде орнатылған және жіберілген құжаттың көшірмесін көшіруге арналған арнайы құрылғыға телефон желілері арқылы электрондық сигналдар арқылы құжаттарды жазбаша түрде беру жүйесі. Ақпаратты берудің бұл жүйесіне телекс, TWX немесе осыған ұқсас құралдар бойынша жіберілген электрондық хабарламалар, сондай-ақ электрондық коммуникациялық жүйелер құралдары арқылы берілген хабарламалар кірмейді.
Ережелер мәтінінде қолданылатын жоғарыда аталған терминдер тек осы Тараудың 2 бөлімінің 2.2-тармақта көрсетілгендей түсіндірілуі керек.

2.3. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМДЕРІНЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕР

Сақтандыру өтелмейді:

- 2.3.1. Осы Ережелердің 1-бөлімі бойынша жабылатын тәуекелдер нәтижесінде туындаған залалдар (банктерді кешенді сақтандыру - Bankers Blanket Wond).
- 2.3.2. Сақтанушыға оның қызметкері ретінде анықталған адам немесе Сақтанушының қызметкерімен келіскен адам немесе адамдар келтірген залал.
Егер Сақтанушының қызметкері Сақтанушының қызметкері болып табылмайтын адамның немесе адамдар тобының дайындаған немесе жасаған алаяқтық әрекеті туралы алдын ала білсе және бұл туралы Сақтанушының тиісті қызметтерін саналы түрде немесе әдейі хабардар етпесе, онда сақтандыру шартының шеңберінде және мақсаттарында мұндай алаяқтық әрекет сөз байласып жасалған әрекет ретінде қаралатын болады. Сақтанушының қызметкері мұндай ақпаратты Сақтанушының үй-жайларына немесе мүлкіне физикалық зорлық-зомбылық, зақым келтіру қаупімен жасырған жағдайлар қастандық болып саналмайды.
- 2.3.3. Пайыздарды, дивидендтерді және т. б. қоса алғанда, әлеуетті кірісті жоғалту.
- 2.3.4. Сақтанушының сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде шеккен жанама шығындары, сондай-ақ кез келген түрдегі кейінгі шығындар;
- 2.3.5. Мұндай жауапкершілік Сақтанушыда және оның келісімінсіз болатын жағдайларды қоспағанда, Сақтанушы жасалған шарттар шеңберінде өзіне қабылдауға келісетін жауапкершілік.
- 2.3.6. Сақтанушы шеккен шығындар, шығыстар және алымдар
- 2.3.6.1. сақтандыру шартымен жабылатын залалдың фактісін анықтау және мөлшерін растау үшін немесе
- 2.3.6.2. "Жалпы ережелер" тарауының 2.4.7-тармағында айтылғандарды қоспағанда, сот баждары, шығыстар мен шығындар түрінде.
- 2.3.7. Соғысқа, соғыс қимылдарына, шапқыншылыққа, сыртқы жаулардың ісі немесе дұшпандық әрекеттеріне (соғыс жарияланғанына немесе жарияланбағанына қарамастан), бүлік, бүлік, көтеріліс, революция, азаматтық толқулар, азаматтық соғыс, соғыс жағдайын енгізу және билікті басып алу, коменданттық сағат немесе заңды билік өкілдерінің әрекеттері.
Талап қойылған жағдайда және сақтандыру шарты бойынша шығындарды реттеудің кез келген кезеңінде, оның ішінде сот талқылауы, залалдың осы алып тастауға жатпайтындығын дәлелдеу ауыртпалығы Сақтанушыға жүктеледі.

- 2.3.8. Мүліктің кез келген шығыны, жойылуы немесе бүлінуі, шығыстар, оның ішінде одан кейінгі шығыстар немесе тікелей немесе жанама түрде туындаған немесе салдары болып табылатын Сақтанушының үшінші тұлғалар алдындағы заңды жауапкершілігі:
- а) ядролық отынның, радиоактивті қалдықтардың, ядролық отынның жану қалдықтарының әсерінен иондаушы радиацияның немесе радиоактивті ластанудың немесе
 - б) жарылғыш ядролық құрылғылардың немесе ядролық компоненттердің радиоактивті, улы, жарылғыш немесе басқа да зиянды әсерлері.
- 2.3.9. Сақтанушының қауіп-қатер салдарынан шеккен шығындары:
- 2.3.9.1. электрондық деректерді және олардың тасымалдаушыларын курьермен немесе курьер ретінде әрекет ететін адаммен тасымалдау кезеңінде жоғалтқан жағдайларды қоспағанда, Сақтанушы тасымалдау басталғанға дейін мұндай қауіп-қатер туралы білмеген жағдайда, кез келген адаммен физикалық қастандық;
- 2.3.9.2. кеңсеге зақым келтіру немесе сақтанушының басқа мүлкіне зиян келтіру.
- 2.3.10. Егер тасымалдау арнайы жабдықталған броньды автокөліктерде жүзеге асырылмаса, Сақтанушының электрондық деректерді немесе олардың тасымалдаушыларын пошта арқылы жіберу немесе оған жалданған тасымалдаушы жеткізу кезінде жоғалтуы нәтижесінде шеккен залалдары.
- 2.3.11. Осы Ережелердің "Жалпы ережелер" тарауының 2.4.13-тармағында көзделген жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының электрондық деректерді немесе олардың жеткізгіштерін жоғалту нәтижесінде шеккен залалдары.
- 2.3.12. Сақтанушы шеккен және тікелей немесе жанама нәтиже болған шығындар:
- 2.3.12.1. жазбаша нұсқаулар немесе хабарламалар немесе
 - 2.3.12.2. телеграф немесе кабельдік байланыс желісі арқылы берілген нұсқаулар немесе хабарламалар немесе
 - 2.3.12.3. телефон арқылы ауызша берілген нұсқаулар немесе хабарламалар немесе
 - 2.3.12.4. телефон арқылы жіберілген нұсқаулар немесе хабарламалар.
- 2.3.13. Сақтанушыға жалған немесе алаяқтықпен өзгертілген бағалы қағаздар, электрондық нысанда деректерді дайындау үшін ақпарат көзі ретінде пайдаланылатын немесе ақпараттық терминалға қолмен енгізілетін кез келген өзге айналымдағы қаржылық немесе төлем құжаттары келтірген тікелей немесе жанама залал.
- 2.3.14. Қағазсыз электрондық нысанға ауыстырылғандарды қоспағанда, айналымдағы қаржылық немесе төлем құжаттарын, бағалы қағаздарды жоғалту нәтижесінде Сақтанушының шығындары және осы сәттен бастап тек осындай нысанда пайдаланылды.
- 2.3.15. Үшінші тұлғалардың мәмілелер, компьютерлік бағдарламалар немесе клиенттер туралы мәліметтер сияқты құпия ақпаратқа қол жеткізуіне байланысты Сақтанушыға тікелей немесе жанама залал.
- 2.3.16. Сақтанушының механикалық зақымдануы, жобалау және құрастыру кемшіліктері, жасырын ақаулар, тозу және табиғи қартаю, біртіндеп бұзылу, электр ақаулықтары, электрондық деректер тасымалдағыштарының, компьютерлік және электрондық жабдықтардың және басқа да деректерді өңдеу құралдарының ақаулары; сондай-ақ Электрондық ақпаратты бағдарламалау және/немесе өңдеу процесінде жіберілген қателер нәтижесінде келтірілген залалдар.
- 2.3.17. Осы Ережелердің 2-бөлімінің 2.1.3 және 2.1.5-тармақтарында айтылған жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының электрондық компьютерлік командаларды алаяқтық даярлау, өзгерістер енгізу немесе жою нәтижесінде шеккен тікелей немесе жанама шығындары.
- 2.3.18. Клиенттің өзі немесе клиенттің авторизациялау тетігіне ресми қол жетімділігі бар басқа тұлға электрондық деректерді клиенттің электрондық аударымдар жүйесінің немесе коммуникациялық жүйесінің санкцияланған терминалына енгізу нәтижесінде Сақтанушының шеккен залалдары.
- 2.3.19. Сақтанушының сериялық компьютерлік бағдарламалардағы элементтердің салдарынан осы бағдарламаларға сатушыдан немесе кеңесшіден сатып алғанға дейін алаяқтықпен енгізілген шығындары.
- 2.3.20. 2-бөлімнің 2.1.5-тармағында айтылған жағдайларды қоспағанда, Сақтанушының оның жүйелеріне компьютерлік вирустарды енгізу нәтижесінде шеккен тікелей немесе жанама шығындар.
- 2.3.21. Сақтандыру

- 2.3.21.1. шартының қолданылу мерзімі басталғанға дейін болған немесе басталған іс-әрекеттерден, мәмілелерден немесе оқиғалардан туындаған залалдарды қоса алғанда, Сақтанушы сақтандыру шартының қолданылу мерзімі басталғанға дейін шеккен шығындар; немесе
- 2.3.21.2. сақтандыру шартының қолданылу мерзімінен бұрын анықталған; немесе
- 2.3.21.3. сақтандыру шартының қолданылу мерзімі аяқталғаннан кейін табылған; немесе
- 2.3.21.4. олар туралы бұрынғы сақтанушыға хабарландырған шығындар.

2.4. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

2.4.1. ІЛЕСПЕ ШАРТ

Электрондық және компьютерлік қылмыстардан сақтандыру шарты банктердің кешенді сақтандыру шартына (BBV) ілеспе болып табылады және сақтанушының кешенді банктік сақтандыру пакетімен жабылмайтын компьютерлік жүйелерімен байланысты қылмыстар жасау нәтижесінде келтірілген залалдарды жабуға арналған. Электрондық және компьютерлік қылмыстардан сақтандыру шартын жасасқан кейбір сақтандырушылар негізгі, қосымша сақтандыру немесе қайта сақтандыру түрінде кешенді банктік сақтандыру шартына қол қоя алады және т.б. олар Сақтанушының қамтуын ұлғайтуға немесе қайталауға ниетті емес, электрондық және компьютерлік қылмыстардан сақтандыру шарты қосымша қамту немесе бірлесіп сақтандыру шарты бола алмайды.

2.4.2. ШАРТ БОЙЫНША ПАЙДА АЛУШЫЛАР

Осы шарттарда жасалған сақтандыру шарты шеңберінде залалдар бойынша өтемақы алуға, сондай-ақ қандай да бір іс-әрекеттер жасауға құқықтардың сақтандыру шартын жасасқан сақтанушыдан басқа ешқандай бенефициарлары болмайды.

2.4.3. СЕНІМДІ ТҰЛҒАЛАР

Сақтанушының өзінің іскерлік мүддесінде қандай да бір іс-әрекеттерді орындау үшін уәкілеттік берілген және тек оның қызметкерлерінен тұратын сенім білдірілген тұлғасы шеккен залалдар сақтандыру шарты шеңберінде Сақтанушының өзі шеккен залалдар ретінде қаралады.

2.4.4. ҚОСЫМША КЕҢСЕЛЕР, КОМПЬЮТЕРЛІК ЖҮЙЕЛЕР, ШОҒЫРЛАНДЫРУ, БІРІКТІРУ, САҚТАНУШЫНЫҢ БАСҚА КӘСІПОРЫНДАРДЫ САТЫП АЛУЫ

Сақтанушы сақтандыру шартының күші ішінде жаңа кеңселерді немесе филиалдарды ашқан кезде (бұл ретте басқа кәсіпорындардың активтерін шоғырландыру, біріктіру, сатып алу немесе сатып алудың басқа да нысандарын пайдаланбай), жаңа компьютерлік жүйелерді сатып алған кезде, бұл кеңселер мен филиалдар, сондай-ақ сақтандырушыны міндетті түрде хабардар етпестен немесе сақтандырудың қалған кезеңі үшін қосымша сыйлықақы төлемей Шартқа сәйкес компьютерлік жүйелерге толықтырулар ашылған (сатып алынған) күннен бастап автоматты түрде сақтандыруға жатады.

Егер сақтандыру кезеңі ішінде Сақтанушы басқа кәсіпорынның активтерін кез келген басқа нысанда біріктіру, шоғырландыру, сатып алу немесе сатып алу операцияларын жүзеге асыратын болса, сақтандыру шарты мынадай шығындар бойынша сақтандыруды қамтамасыз етеді:

- а) кез келген филиалда немесе кеңседе болған немесе кейін болған; немесе
- б) Сақтанушы осындай бірігу, шоғырландыру, сатып алу немесе басқа нысанда сатып алу нәтижесінде сатып алған активтерден, міндеттемелерден немесе басқа ықтимал тәуекелдерден, егер Сақтанушы:

- осындай бірігу, шоғырландыру, сатып алу немесе сатып алу туралы мәміле күшіне енген күнге дейін Сақтандырушыны жазбаша нысанда хабардар етсе (Сақтандырушының хабарламасы, егер Сақтанушы оны жазбаша нысанда жіберсе және оған сақтандырушыдан жазбаша растама алса, орындалды деп есептеледі);
- қажет болған жағдайда Сақтандырушыға қажетті қосымша ақпаратты жедел ұсынса;
- сатып алынған филиалдарға сақтандыру шартының қолданылуын кеңейтуге Сақтандырушының жазбаша келісімін алса;
- біріктірілгеннен, шоғырландырылғаннан, сатып алынғаннан немесе сатып алынғаннан кейін сақтандырушыға өзі ұсынған сақтандыру өтемінің шарттарымен өзінің келісімі туралы жазбаша нысанда хабарласа;
- Сақтандырушыға қосымша сыйлықақы төлесе.

Бұл шарттардың орындалмауы Сақтанушының әрі қарай сақтандыруды жалғастырмау туралы шешімі ретінде қарастырылады .

2.4.5. САҚТАНУШЫНЫ БАҚЫЛАУ МЕН БАСҚАРУДЫ ӨЗГЕРТУ

2.4.5.1. Сақтанушыны

- а) тарату (ерікті немесе мәжбүрлеп); немесе
- б) тарату комиссиясын, сыртқы төрелік басқарушыны немесе уақытша әкімшілікті тағайындау, Сақтанушы активтерінің барлығына немесе бір бөлігіне тыйым салу; немесе
- в) кредиторлармен уағдаластыққа қол жеткізу; немесе
- г) Сақтанушының қызметіне үкімет немесе мемлекеттік органдар тағайындаған адамдар бақылау орнатқан кезде сақтандыру өтемі дереу күшін жоғалтады және кейіннен Сақтандырушыға анықталған және хабарланған кез келген залал өтелмейді.

Егер тарату немесе жоғарыда аталған басқа да өзгерістер аты өтініште және сақтандыру шартында көрсетілген Сақтанушының филиалында орын алса, онда сақтандыру өтемі осы филиалдан кейін табылған залалдарға қатысты ғана күшін жоғалтады.

2.4.5.2. Сақтанушы Сақтандырушыға шоғырланудың, басқа заңды тұлғамен бірігудің кез келген жағдайы туралы, сондай-ақ меншік құқығын сатып алу, беру, мүлікті немесе акцияларды беру, кепілге беру немесе сату кезінде Сақтанушының меншік құқығындағы немесе басқаруындағы өзгерістерге әкеп соғатын (яғни, сақтанушының акционерлік капиталға қатысу арқылы кәсіпорнын іс жүзінде басқару саясаты мен мәселелерін айқындау мүмкіндігі) кез келген жағдайда дереу хабардар етуі тиіс. Осы баптың мақсаттары үшін дауыс беру құқығын беретін акциялардың он және одан да көп пайызы акцияларды бір ұстаушының немесе акционерлердің үлестес тобының қолында шоғырланған жағдайлар дауыс беретін акциялар иелерінің құрамындағы осындай өзгеріс болып есептеледі.

Сақтандыру шартының қолданылуын жалғастырудың міндетті талаптары ретінде Сақтанушы міндеттері:

- басқармада өзгеріс болған сәттен бастап 30 күн ішінде Сақтандырушыны осы факт туралы жазбаша нысанда хабардар ету (Сақтандырушының хабарламасы, егер Сақтанушы оны жазбаша нысанда жіберсе және оған сақтандырушыдан жазбаша растау алса, орындалды деп есептеледі); және
- қажет болған жағдайда Сақтандырушыға қажетті қосымша ақпаратты жедел ұсыну; және
- ықтимал өзгерістермен сақтандыру шартының қолданылуын жалғастыруға Сақтандырушының жазбаша келісімін алу; және
- Сақтандырушыдан өзіне енгізілген қажетті өзгерістермен сақтандыру шартын алған сәттен бастап 10 (он) жұмыс күні ішінде оны ұсынылған талаптармен өзінің келісімі туралы жазбаша нысанда хабардар ету; және
- Сақтандырушыға қосымша сыйлықақы төлеу.

Бұл шарттардың орындалмауы Сақтанушының әрі қарай сақтандыруды жалғастырмау туралы шешімі ретінде қарастырылады .

2.4.6. САҚТАНУШЫЛАР БІРЛЕСТІГІ

Егер сақтандыру шарты бойынша қамтуды екі немесе одан да көп Сақтанушы алса, онда шартта аталғандардың біріншісі барлық Сақтанушыларды білдіреді. Сақтандырушының бірінші Сақтанушыға кез келген Сақтанушы шеккен залал үшін өтемақы төлеуі сақтандырушыны осы шығындар бойынша одан әрі жауапкершіліктен толығымен босатады. Егер бірінші Сақтанушы шарт бойынша қамтуды тоқтатса, онда бірінші Сақтанушы сақтанушылар тізімінің келесісі болады. Кез келген Сақтанушы анықтаған қолда бар мәліметтер немесе фактілер сақтандыру шартының барлық тармақтарына қатысты тізімдегі барлық сақтанушылар үшін ортақ болып саналады. Барлық Сақтанушылар шеккен шығындар үшін Сақтандырушының жауапкершілігі, егер шығындарды бір Сақтанушы шеккен болса, Сақтандырушының жауапкершілік сомасынан аспауы керек.

2.4.7. ЗАЛАЛДЫ АНЫҚТАУ ЖӘНЕ ХАБАРЛАУ

Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін алу шарты ретінде Сақтанушы мүмкіндігінше ертерек, бірақ кез келген жағдайда сақтандыру Шарты бойынша шағымның туындауына әкеп соғуы мүмкін кез келген залал анықталған сәттен бастап 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыға бұл туралы жазбаша нысанда хабарлауға тиіс, бұл ретте шығындар Сақтанушы бұл ықтимал немесе қазірдің өзінде орын алған шығынның белгісі ретінде негізді түрде қызмет ете алатын фактілер туралы білгеннен кейін келесі жағдайларға қарамастан табылған болып есептеледі :

- шығынды тудырған немесе осы сақтандыру бойынша қамтуға жататын шығынның туындауына әсер еткен оқиғаның нақты жасалған уақыты белгілі немесе белгісіз;
- Сақтанушыда осы сәтте осы залалдың сақтандыру шарттарына сәйкес жабуға түсетіндігін дәлелдеу үшін жеткілікті ақпарат бар немесе жоқ;
- жағдайлар мен шығын мөлшері белгілі немесе белгісіз.

Шығынды анықтау уақыты, сондай-ақ Сақтанушы осы оқиғалардың нақты мән-жайлары мен шығын мөлшері белгілі болған-болмағанына қарамастан, соның салдарынан Сақтанушы шығынға ұшырайтын немесе шығынға ұшырауы мүмкін нақты немесе ықтимал оқиғалар туралы хабарлама алатын сәт болып саналады.

2.4.8. ЖАУАПКЕРШІЛІК ШЕГІ

а) Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде табылған залал немесе барлық залалдар бойынша сақтандырушының жауапкершілігінің жалпы мөлшері шығын мөлшеріне немесе барлық залалдарға қарамастан сақтандыру шартында белгіленген сақтандыру төлемінің жиынтық лимитінің мөлшерінен аспауға тиіс. "Сақтандыру жағдайлары" 2.1-тармағында аталған кез келген тәуекел бойынша жауапкершіліктің сублимиттері сақтандырушының агрегаттық жауапкершілік лимитіне қосымша емес, бөлігі болып табылады. Жауапкершіліктің сублимиті белгіленген кез келген тәуекел бойынша Сақтандырушының барлық залалдар бойынша жалпы жауапкершілігі залалдың немесе залалдың жалпы мөлшеріне қарамастан осындай қосалқы лимиттің шамасымен шектеледі.

сақтандыру шарты шеңберінде қандай да бір залалды төлеген жағдайда жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің мөлшері жауапкершіліктің жиынтық лимитінен шегеріледі.

Егер жауапкершіліктің жиынтық лимиті таусылған болса, онда Сақтандырушының міндеттемелері сақтандыру шарты бойынша сақтанушыға шығындарды өтеу бойынша орындалған болып есептеледі.

б) Сақтандыру шарты шеңберінде кез келген тәуекел бойынша қандай да бір залал төленген жағдайда жүзеге асырылған сақтандыру төлемінің мөлшері жауапкершіліктің жиынтық шектеуден ғана емес, сондай-ақ тиісті нақты тәуекел бойынша белгіленген жауапкершіліктің қосалқы шектеуден де шегеріледі.

Егер қандай да бір тәуекел бойынша жауапкершіліктің сублимит таусылған болса, онда Сақтандырушының міндеттемелері осы тәуекел бойынша сақтанушыға шығындарды өтеу бойынша орындалған болып есептеледі.

Егер төлемдерді жүзеге асыру процесінде қамтудың агрегаттық лимиті тиісті тәуекел бойынша сублимиттен аз сомаға дейін қысқартылған жағдайда, онда жекелеген тәуекелдер бойынша жабынның сублимиттерінің мөлшері заңды шығыстар бойынша өтемақыларды ескере отырып, сомада олар жабудың қалған агрегаттық лимитінен аспайтындай етіп тиісінше қысқартылады.

Сақтандыру шартының қолданылу кезеңі ішінде сақтандырушы осындай қалпына келтіруді алған жағдайларды қоспағанда, қамтудың агрегаттық шектеуі және жабудың кез келген сублимиті сақтандырушы регресс түрінде алған төлемдер есебінен толық немесе ішінара қалпына келтіруге жатпайды.

Егер сақтанушы келтірген залал бірден бірнеше тәуекелдер бойынша жабуға түсетін болса, онда бұл жағдайда өтемақының ең жоғары мөлшері осы тәуекелдердің кез келгені бойынша қалған жабынның ең жоғары мөлшерінен аспауға тиіс.

2.4.9. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІН АЛУ МАҚСАТЫНДА ЗАҢДЫ РӘСІМДЕР

Егер жеке тергеп-тексеру аяқталғаннан кейін Сақтандырушы Сақтанушының пікірінше сақтандыру шарты шеңберінде жабуға жататын залалды төлеуден бас тартқан жағдайда, онда Сақтанушының талабы бойынша дау Қазақстан Республикасының сотында қаралады. Сақтандырушының атынан өз өкілі тағайындаған адам сотта сөз сөйлейді.

2.4.10. ТҮСІНДІРУ

Осы Ережелерде қамтылған терминдерді, ерекшеліктерді, шектеулер мен шарттарды құру, түсіндіру және олардың мағынасы Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына сәйкес айқындалады.

2.4.11. ШЫҒЫННЫҢ ДӘЛЕЛІ

Шығын анықталған сәттен бастап 3 ай ішінде сақтанушы сақтандырушыға өзінің бірінші басшысы мен бас бухгалтері куәландырған және шығын фактісін біржақты растайтын құжаттарды, сондай-ақ басқа да қажетті ақпаратты ұсынуға міндетті, бұл ретте Сақтанушы осы объект сақтандырылған сақтандыру жағдайының басталуы нәтижесінде шығынға ұшырағаны, ал сақтанушы сақтандырушыға өзінің бұл экономикалық жағдайдың өзгеруінің немесе сақтандыру шарты бойынша қамтылмайтын, бірақ шығынға әкелуі мүмкін басқа себептердің салдары болмағаны туралы дәлелдер жинауға және ұсынуға міндетті.

2.4.12. ШЫҒЫНДАРДЫ ӨТЕУ МӨЛШЕРІН АНЫҚТАУ

Қаражат

Сақтандыру шарты бойынша ақшалай нысанда өтелуге жататын ақшаның кез келген жоғалуы немесе залал Сақтанушының таңдауы бойынша оған залал келтірілген елдің валютасында немесе осындай залалдарды төлеу сәтіндегі ресми бағамға сәйкес жабу лимиті белгіленген валютаға қайта есептелген оның баламасында төленуге тиіс. Бұл ереже Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін жағдайларда ғана қолданылады, өзге жағдайларда барлық есеп айырысулар теңгемен жүргізіледі.

Бағалы қағаздар

Сақтандырушы сақтанушыға бағалы қағаздармен байланысты залалды өтеу нысанын өзі белгілей алады немесе Сақтанушының қалауы бойынша Сақтандырушы Сақтанушыға өтемақы нысаны туралы уағдаластыққа қол жеткізілген күнгі олардың нарықтық құнына

сүйене отырып, бағалы қағаздарды, оның ішінде электрондық бағалы қағаздарды қалпына келтіру шығындарын төлей алады. Егер бағалы қағаздардың жоғалуы жазылу, айырбастау, сатып алу сомасына құқықтардың жоғалуына байланысты залалдарға әкеп соққан жағдайда, онда мұндай залалдардың шамасы олар тоқтатылған кездегі осы құқықтардың құны ретінде айқындалады. Егер мұндай бағалы қағаздарды алмастыру немесе қалпына келтіру мүмкін болмаса немесе олардың нарықтық құны нарықта белгіленбесе, сондай-ақ көрсетілген құқықтар белгіленбесе, онда олардың құны Тараптардың өзара келісімі бойынша немесе сот тәртібімен айқындалады.

Егер сақтандыру шарты бойынша франшиза белгіленсе немесе сақтандыру шарты бойынша сақтандырушының жауапкершілігінің қалған лимиті Сақтанушының бағалы қағаздарды жоғалтуының орнын толтыру үшін жеткіліксіз болса, сақтандыру шарты бойынша Сақтандырушының жауапкершілігі құны сақтандырудың тиісті бабы бойынша қолданыстағы жауапкершілік лимитіне тең болатын бағалы қағаздардың осындай санын қалпына келтірумен шектелетін болады.

Электрондық деректерді тасымалдаушылар

Сақтанушы өз жұмысында пайдаланатын электрондық деректер тасығыштар жоғалған немесе бүлінген жағдайда Сақтандырушы сақтандыру шарты бойынша ұқсас үлгідегі немесе сападағы тасығыштармен ауыстырылуы мүмкін электрондық деректер тасығыштар үшін ғана жауапты болады. Бұл ретте Сақтандырушының жауапкершілігі осындай таза тасымалдаушылардың құнымен және сақтанушының сақтандыру шарты бойынша қолданылатын жауапкершілік лимитін ескере отырып, оларға деректерді қайта жазу немесе көшіру жөніндегі шығыстарымен шектеледі.

Электрондық деректер

Сақтанушы өз жұмысында пайдаланатын электрондық деректер жоғалған немесе бүлінген жағдайда Сақтандырушы тек ұқсас типтегі және сападағы басқа деректермен ауыстырылуы мүмкін деректер үшін жауап береді. Бұл ретте Сақтандырушының жауапкершілігі сақтандыру шарты бойынша қолданылатын жауапкершілік лимитін ескере отырып, осындай деректерді қайта жазу немесе көшіру бойынша еңбек шығындарының құнымен шектеледі.

Егер электрондық деректер қалпына келтірілмесе және борыштық міндеттемелерді қоса алғанда, құны бар электрондық жеткізгіштердегі бағалы қағаздар немесе қаржылық құжаттар болып табылса, онда залал мөлшері осы баптың "Бағалы қағаздар" кіші бөлімінде айтылған қағидаларға сәйкес айқындалады.

2.4.13. СУБРОГАЦИЯ, ҮШІНШІ ТҰЛҒАЛАРДАН ӨТЕМАҚЫ АЛУ

Сақтандыру төлемін алғаннан кейін Сақтанушы сақтандыру шарттарына сәйкес сақтандырушыға төленген сома шегінде үшінші тұлғалардан залалды өндіріп алу жөніндегі барлық құқықтарды беруге тиіс.

Сақтанушы үшінші тұлғаларға зиян келтіргені үшін кінәлілерден келтірілген зиян үшін өтемақы алған жағдайда, бұл сома осы өтемақыны алу бойынша жұмсалған шығыстар шегерілгеннен кейін (бірақ Сақтанушының әкімшілік шығыстарын есепке алмағанда) мынадай тәртіппен бөлінеді:

- а) Сақтандырушы өзінің жауапкершілік шегінен тыс төлемеген (франшиза қолданылғанына немесе қолданылмағанына қарамастан) Сақтанушының шығындарының бір бөлігі толық көлемде өтеледі;
- б) қалдық, егер бар болса немесе барлық сома, егер Сақтанушының шығыны сақтандыру шарты бойынша сақтандырушының жауапкершілік шегінен аспаса және ол оны толығымен төлесе, сақтандырушыға төленеді;
- в) қалдық, егер бар болса, Сақтандырушы франшизаның қолданылуына байланысты төлемеген Сақтанушының шығынының бір бөлігін төлеу үшін пайдаланылады.

2.4.14. ЫНТЫМАҚТАСТЫҚ

Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін алу шарты ретінде Сақтанушы Сақтандырушымен және ол тағайындаған өкілдермен шығынға байланысты барлық мәселелер бойынша толық ынтымақтасуға тиіс. Сақтандырушының талап етуі бойынша ол белгілеген уақытта және жерде Сақтанушы сараптама үшін қажетті құжаттарды, оның ішінде бухгалтерлік есепті жеткізуі, өз қызметкерлерінің кез келгенімен немесе басқа адамдармен әңгімелесу мүмкіндігін қамтамасыз етуі, сақтандырушыға барлық қажетті құжаттарды беруі және келген залалға байланысты үшінші тұлғаларға қатысты кез келген іс-қимылды жүзеге асыру үшін қажетті барлық рәсімділіктерін орындауы тиіс. Сондай-ақ, Сақтанушы барлық құжаттарды Сақтандырушыға тапсыруы және туындаған залалға қатысы бар кез келген заңды және жеке тұлғаларға қатысты талап ету құқығын қамтамасыз ету үшін барынша көмек көрсетуі және мұндай құқықтардың жүзеге асырылуына кедергі келтіретін қандай да бір іс-қимыл жасамауы тиіс.

2.4.15. ҚОСАРЛАНҒАН САҚТАНДЫРУ

- 1) Осы бөлімнің 2.4.1-тармағының қолданысына жататын жағдайларды қоспағанда, қосарланған сақтандыру болған кезде әрбір сақтандырушы сақтанушының алдында онымен жасалған шарт шегінде жауапты болады, алайда Сақтанушының барлық сақтандырушылардан алған сақтандыру төлемдерінің жалпы сомасы нақты залалдан аспауға тиіс.
- 2) Сақтандыру жағдайы басталғаннан кейін қосарланған сақтандыру кезінде сақтанушы сақтандырушыға өзге сақтандыру компанияларында сақтандыру төлемі мәселесін реттеуге қатысты барлық мәліметтерді, оның ішінде өзге сақтандыру компанияларынан алынған сақтандыру төлемінің мөлшері туралы мәліметтерді беруге міндетті.
- 3) Қосарланған сақтандыру кезінде Сақтандырушы сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиғаның себептері мен мән-жайларын анықтауға, сақтандыру жағдайының нәтижесінде келтірілген залалдардың мөлшерін басқа сақтандыру компанияларымен бірлесіп айқындауға құқылы.

2.4.16. ӨТЕМАҚЫ АЛУ ҚҰҚЫҒЫ

Сақтандыру шартының күші электрондық деректерді және олардың тасымалдаушыларын қоса алғанда, сақтанушыға тиесілі, оның иелігіндегі немесе Сақтанушы заңды жауаптылықта болатын мүлікке келтірілген залалға ғана қолданылады. Сақтандыру шарты бойынша өтемақы онда атауы көрсетілген Сақтанушыға ғана төленеді.

2.4.17. ФРАНШИЗА/ ФРАНШИЗА ШЕГІНДЕГІ ШЫҒЫНДАР ТУРАЛЫ ХАБАРЛАМА

Сақтандырушы сақтандыру төлемін франшиза сомасынан (Сақтанушының шығындарды төлеуге өзінің қатысуы) ғана жүзеге асырады. Франшиза сомасынан аспайтын залалдар өтелуге жатпайды. Франшиза сақтандыру шартының қолданылу мерзімі ішінде болған санына қарамастан, барлық және әрбір залалға қолданылады.

Сақтанушы сақтандыру шартында белгіленген мерзімде сақтандырушыға сақтандыру шартының талаптары бойынша жабуға жататын кез келген залал туралы, сақтандырушы оны төлеуге тиіс пе, жоқ па, соны тиісті түрде хабарлауға міндетті. Хабарламамен бірге Сақтанушы Сақтандырушының өтініші бойынша оған шығынның қысқаша сипаттамасын беруі керек.

2.4.18. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ТОҚТАТУ ТӘРТІБІ

Сақтандыру шарты келесі жағдайларда тоқтатылады:

- а) әрекет ету мерзімі аяқталса;
- б) Сақтандырушының сақтандыру төлемі бойынша міндеттемені шартта белгіленген сақтандыру сомасының толық көлемінде орындауы;
- в) Сақтанушының шарт талаптарына сәйкес сақтандыру жарналарын төлемей;
- г) Сақтанушының таратылуы;

д) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтандырушыны тарату;

е) ҚР азаматтық заңнамасында көзделген басқа жағдайларда.

1. Егер шарт талаптарында көзделген болса, Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша, сондай-ақ тараптардың келісімі бойынша шарт мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.

2. Сақтандыру шарты қайтарумен де, алынбаған сақтандыру сыйлықақысын қайтарусыз да бұзылуы мүмкін:

а) дереу

- осы бөлімнің 2.4-тараудың 2.4.5.1-тармағына сәйкес Сақтанушыны басқарудағы кез келген өзгерістер. ;

- Сақтанушының сақтандырушыны активтердегі не меншік үлестеріндегі өзгерістер туралы немесе осы бөлімнің 2.4-тараудың тармағында сипатталған басқа да мән-жайлар туралы хабардар етпеуі. ;

- осы бөлімнің 2.4-тараудың 2.4.5.2-тармағына сәйкес Сақтандырушының акционерлік капитал құрылымын өзгерткеннен немесе сақтанушыны басқарудағы өзгерістерден кейін сақтандыру шартының қолданысын ұзартудан бас тартуы;

б) осы бөлімнің 2.4-тараудың 2.4.5-бабына сәйкес осы филиалдарды басқаруда немесе иеленуде қандай да бір өзгерістер болған жағдайда Сақтанушының филиалдарын жабуға қатысты дереу;

в) Сақтанушы сақтандырушыдан оның сақтандыру шартын бұзу туралы шешімі туралы жазбаша хабарлама алған сәттен бастап 30 (отыз) күн өткен соң. Егер хабарлама Сақтанушының бас кеңсесінің мекенжайына тапсырысты хатпен жіберілген болса, онда мұндай хабарламаны алған күн оның жөнелтілген күні болып есептеледі;

г) Сақтандырушы Сақтанушыдан оның сақтандыру Шартын бұзу туралы шешімі туралы жазбаша хабарлама алғаннан кейін дереу;

д) сақтандыру шартының қолданылу мерзімі өткеннен кейін дереу.

1. Сақтанушының сервистік (процессингтік) компаниясына қатысты сақтандыру шартының қолданылуы тоқтатылған болып есептеледі:

- Сақтанушы, оның директоры немесе қызметкері серіктестің, директордың немесе Сервистік компанияның қызметкерінің кез келген уақытта сақтанушыға не кез келген басқа заңды немесе жеке тұлғаға қарсы жасаған алаяқтық әрекеттері туралы білгеннен кейін(бұл ретте сақтандырылушы сол сәтте осындай адам тасымалдайтын мүлік болып қалады); немесе

- Сақтанушы сақтандырушыдан осы ұйымға қатысты сақтандыру шартының қолданылуын тоқтату немесе күшін жою ниеті туралы жазбаша хабарлама алғаннан кейін 15 (он бес) күнтізбелік күн өткен соң.

2. Сақтанушымен шартты бұзу сақтандырушыдан оны бұзғаннан кейін табылған шығындар үшін қандай да бір жауапкершілікті алып тастайды.

3. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтату ниеті туралы екі тарап бір-бірін сақтандыру шартын тоқтатудың болжамды күніне дейін кемінде күнтізбелік 30 (отыз) күн бұрын хабардар етуге міндетті.

4. Осы Ережелердің 4.1-және 4.2. тармақтарда сипатталған жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы редакциясында көзделген шарттар бойынша Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша сақтандыру Шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде, Сақтандырушы сақтанушыға келесі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 30\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{ мұнда:}$$

30% - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;

CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;

i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);

N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

4.1. Сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы нұсқасында көзделген шарттар бойынша жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға төменгі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{мұнда:}$$

- 10%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;
- TCC** - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
- CC** - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
- i** - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
- N** - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

4.2. Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы редакциясында көзделген шарттар бойынша қарыз шарты бойынша қарыз беруші алдындағы міндеттемелерін оның (қарыз алушының) орындауы себебінен қарыз шартына байланысты сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде сақтандырушы сақтанушыға мынадай формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{мұнда:}$$

- 10%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;
- TCC** - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
- CC** - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
- i** - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
- N** - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

5. Сақтандыру шартының қолданылуы шарт бойынша шығынды(ларды) төлеу нәтижесінде жабудың жиынтық лимиті таусылғаннан кейін бірден тоқтатылады. Бұл жағдайда барлық сыйлықақы алынған деп саналады.

2.4.19. КЛИЕНТТІҢ СЕРВИСТІК (ПРОЦЕССИНГТІК) КОМПАНИЯСЫНА ҚАРСЫ ІС-ҚИМЫЛ

Сақтандыру шарты бойынша сервистік (процессингтік) компанияға немесе Сақтанушының клиентіне сақтандыру төлемін жүзеге асыру көзделмейді. Сақтандырушы Сақтанушыға сервистік (процессингтік) компанияның серіктестері, директорлары, басшылары немесе қызметкерлері немесе оның клиенті жасаған, жалғыз өзі немесе басқа адамдармен сөз байласып әрекет ететін алаяқтық жосықсыз әрекеттер нәтижесінде шеккен залалдарын төлегеннен кейін, сақтанушы сақтандырушыға өзі жасаған сақтандыру төлемі шегінде кінәлілерден өтемақыны өндіріп алуға өз құқығын беруі тиіс. Бұл ретте Сақтанушы сақтандырушыны осындай құқықтарды іске асыру үшін қажетті барлық құжаттармен қамтамасыз етуге міндетті.

2.4.20. АЛАЯҚТЫҚ ШАҒЫМДАР

Егер сақтанушы алдау немесе алаяқтық мақсатында өтемақы алуға талап қойса, онда сақтандыру шарты күшін жояды және ол бойынша барлық талаптар жарамсыз болып саналады; алайда, Сақтанушы немесе оның атынан жасалған және сақтандыру туралы өтініште немесе басқа құжатта қамтылған кез келген өтініш тек осы мәлімдеме жасаған адамның осы мәлімдемемен ол өзіне белгілі фактілерді ғана ашқан кепілдігі болып саналады.

3 бөлім НЕСИЕЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ

3.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ТЫС ШАРТТАРЫ.

3.1.1. Сақтандыру келесі оқиғалардан туындаған шығындарды өтейді:

1. Қарыз алушының кредитті өтемеуі (кредитті пайдаланғаны үшін пайыздарды қоса алғанда) :

а) табиғи зілзаланың, өрттің, аварияның, жарылыстың салдарынан өндірісті (өзге де қызметті) тоқтату және қарыз алушының түсімінің болмауы;

б) қарыз алушының сатылымының күтпеген күрт төмендеуі:

1.1. нарықта осындай тауарлардың (жұмыстардың, көрсетілетін қызметтердің) жаңа сатушыларының (орындаушыларының) пайда болуына байланысты сату бағасының төмендеуі, сондай-ақ олардың ұсынысының сұраныстан асып кетуі немесе бәсекелестерде бағаның бірдей деңгейінде тұтынушылық қасиеттері жақсы ұқсас сату заттарының пайда болуы;

1.2. материалдық, отын-энергетикалық ресурстарға, көлік қызметтеріне бағалардың инфляциялық өсуіне, кредиттердің қымбаттауына және/немесе халықтың нақты табыстарының төмендеуіне байланысты айналым қаражатының жетіспеушілігіне байланысты қарыз алушы өндірген тауарларды, жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді тұтынушылардың төлемге қабілетті сұранысының төмендеуі;

в) үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы іс-қимылдары (Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасы бойынша қылмыстық немесе әкімшілік жауаптылық басталатын үшінші тұлғалардың іс-әрекеттері);

г) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген тәртіппен қарыз алушының банкроттығы;

д) заңды тұлға - қарыз алушыны мәжбүрлеп тарату;

е) қарыз алушы – жеке тұлғаның қайтыс болуы, жеке тұлғаның әрекетке қабілетсіз деп танылуы, жеке тұлғаның хабар-ошарсыз кетті деп танылуы;

ж) соттың айыптау үкімі күшіне енуіне байланысты қарыз алушының мүлкін тәркілеу;

з) қарыз сомасын, пайыздарды және сот шығындарын жабу үшін қамтамасыз етудің жеткіліксіздігі;

и) қарыз алушының тауарлар (жұмыстар, қызметтер) үшін төлемдердің болмауына байланысты мәмілелер бойынша серіктестердің өзіне келтірген шығындарына байланысты төлем қабілетсіздігінің басталуы.

1.3. Борыштық бағалы қағаздарды шығарған эмитенттің олар бойынша пайызды немесе қарыздың негізгі сомасын төлемеуі.

3.1.2. Сақтандырушының жауапкершілігі, егер қарыз алушы кредит шартында келісілген соманы кредит шартында көзделген төлем мерзімі басталғаннан кейін 30 (отыз) күнтізбелік күн ішінде кредиторға қайтармаса, егер өзге мерзім (бірақ кемінде 30 күн) сақтандыру шартында келісілмеген болса, туындайды.

3.1.3. Осы тәуекел бойынша оқиғалар мен олардың зардаптары, егер залалдар салдарынан болған болса, **сақтандыру жағдайлары болып танылмайды:**

а) Сақтанушының несиелік өтінімдерді таңдаудағы өрескел абайсыздығы, қарыз алушылардың несиелік қабілеттілігін объективті талдау және бағалау, олардың несиені қайтармауға әкелетін несиелерді қамтамасыз етуінің болуы;

Сақтанушының өрескел абайсыздығы деп Сақтанушының (Сақтанушының қызметкерлерінің) мұндай әрекеттері (әрекетсіздігі) түсініледі, ол қауіпті салдардың туындау мүмкіндігін алдын-

ала білген, бірақ оған жеткілікті негіздерсіз осы салдардың алдын-алуға (менмендікке) жеңіл-желпі сенген немесе ол алдын-ала білмеген қауіпті салдардың пайда болу мүмкіндігі, бірақ тиісті ұқыптылық пен алдын-ала ойластырылған болса да, болуы мүмкін бұл салдарды болжау (немқұрайлылық).

- б) несие шартын жасасу кезінде банктің қарыз алушымен сөз байласуы;
- в) несиені мақсатсыз пайдалануына байланысты қайтармау;
- г) кепілгерліксіз, кепілдіксіз, кепілсіз кредит беру;
- д) қарыз алушының кредиторлармен есеп айырысу кезектілігін қасақана сақтанушының пайдасына емес таңдауы;
- е) жалған немесе қасақана банкроттық немесе қарыз алушыны ерікті түрде тарату.

3.2. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ

3.2.1. Сақтандыру шарты бойынша Сақтандырушы кредит берген сақтанушыға қарыз алушы өтемеген кредит сомасының 50% - дан 90% - на дейінгі мөлшерде (кредитті пайдаланғаны үшін пайыздарды қоса алғанда) өтемақы төлейді. Сақтандырушының жауапкершілігінің нақты шегі сақтандыру шартымен белгіленеді.

3.2.2. Сақтандыру сомасы кредиттік шарттың талаптары бойынша қайтарылуға жататын берешектің (кредитті пайдаланғаны үшін пайыздарды қоса алғанда) барлық сомасын негізге ала отырып, сақтандыру шартында айқындалған Сақтандырушының жауапкершілік пайызына барабар белгіленеді.

3.3. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ.

3.3.1. Сақтандыру төлемінің мөлшері кредитті өтемеу туралы акт негізінде кредиттік шартта белгіленген күнге өтелмеген берешек сомасын негізге ала отырып, Сақтандырушының жауапкершілік көлеміне қарай айқындалады.

3.3.2. Сақтандырушы келесі шығындарды өтеуге жатпайды:

- а) айыппұлдар, өсім пұлдар мен тұрақсыздық айыбы, сондай-ақ сақтанушының қарыз алушыдан төлемдердің мерзімі өткен сомаларын өндіріп алу бойынша сот шығындары;
- б) Сақтаушының жоғалған пайдасы мен жанама шығындары.

3.3.3. Тараптардың ерекше келісімі бойынша Сақтанушының сот шығындары сақтандырумен жабылуы мүмкін.

4 бөлім ИНФЛЯЦИЯЛЫҚ ЖӘНЕ ДЕФЛЯЦИЯЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ

4.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ

Сақтандырумен қамтылады:

- 4.1.1. Инфляцияның өсуі нәтижесінде кәсіпкерлердің немесе инвесторлардың шығындары, алынған ақшалай кірістер нақты сатып алу қабілеті бойынша өсуге қарағанда тезірек құнсызданады. Ақшаның сатып алу қабілеті-бұл ақша бірлігінің бағалар мен тарифтердің белгілі бір деңгейінде тауарлар мен қызметтердің белгілі бір санына айырбастау мүмкіндігі.
- 4.1.2. Инфляциялық процестің салдарынан өндіріс шығындарының күтпеген өсуінен туындаған шығындар.
- 4.1.3. Бағалар деңгейінің төмендеуінен, кәсіпкерліктің экономикалық жағдайларының нашарлауынан және дефляцияның өсуі нәтижесінде кірістердің төмендеуінен туындаған сақтанушылардың шығындары.

5 бөлім ВАЛЮТАЛЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ

5.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ

Сақтандырумен қамтылады:

- 5.1.1. Сыртқы сауда, кредиттік, валюталық операцияларды жүргізу кезінде ұлттық ақша бірлігіне (теңгеге) қатысты шетел валютасы бағамының өзгеруіне байланысты валюталық (бағамдық) шығындар;

- 5.1.2. Валюта бағамының күтпеген өзгеруі салдарынан шетел валютасына салынған салымдардың құнсыздануы нәтижесінде шығындар;
- 5.1.3. Шетелдік филиалдардың активтері мен міндеттемелерін, баланстарын ұлттық валютаға қайта бағалау кезіндегі залалдар;
- 5.1.4. Келісімшарт жасасудан бастап оны орындауға дейінгі кезеңдегі төлем валютасының бағамының өзгеруінен болған залалдар.

6 бөлім **ӨТІМДІЛІК ТӘУЕКЕЛДЕРІН САҚТАНДЫРУ**

6.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ

Сақтандыру келесі оқиғалардың басталуы нәтижесінде келтірілген залалды өтейді:

- 6.1.1. Бағалы қағаздарды немесе басқа тауарларды сату кезінде олардың сапасы мен тұтыну құнын бағалаудың өзгеруіне байланысты мүмкін болатын шығындар (заттың пайдалылығы, оның жеке тұтыну заты немесе өндіріс құралы ретінде белгілі бір қажеттіліктерді қанағаттандыру қабілеті).
- 6.1.2. Сақтанушының өз функцияларын (міндеттерін) орындау үшін қажетті сомада қолма-қол ақшаның немесе басқа өтімді активтердің болмауы фактісі.

7 бөлім **ПАЙЫЗДЫҚ ТӘУЕКЕЛДЕРДІ САҚТАНДЫРУ**

7.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ

Сақтандыру келесі оқиғалардың басталуы нәтижесінде келтірілген залалды өтейді:

- 7.1.1. Инвесторлардың, коммерциялық банктердің, кредиттік ұйымдардың тартылған қаражат бойынша төлейтін пайыздық мөлшерлемелерінің берілген кредиттер бойынша мөлшерлемелерден күтпеген артуы нәтижесінде олардың шығындары;
- 7.1.2. Акциялар бойынша дивидендтердің, облигациялар, сертификаттар және басқа да бағалы қағаздар бойынша нарықтағы пайыздық мөлшерлемелердің күтпеген қолайсыз өзгеруіне байланысты инвесторлардың шығындары.

8 бөлім **БАНКРОТТЫҚТАН САҚТАНДЫРУ**

8.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ

Сақтандыру келесі оқиғалардың басталуы нәтижесінде келтірілген залалды өтейді:

- 8.1.1. Кәсіпкердің өз капиталын толық жоғалтуы және оның капиталды салуды дұрыс таңдамау нәтижесінде алған міндеттемелері бойынша есептелмеуі.
- 8.1.2. Сақтандыру жағдайларынан ерекшеліктер:
 - жалған немесе қасақана банкроттық;
 - Сақтанушының банкроттыққа әкелген қасақана әрекеттері;
 - ерікті банкроттық.

9 бөлім **МЕРЗІМДІ ДЕПОЗИТТІК САЛЫМДАР МЕН БАНКТЕРДЕГІ ШОТТАРДАҒЫ АҚШАНЫ САҚТАНДЫРУ**

9.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ТЫС ШАРТТАРЫ.

Сақтандыру келесі оқиғалардың басталуы нәтижесінде келтірілген залалды өтейді:

- 9.1.1. Банктің белгіленген мерзімдерде салым (ол бойынша сыйақы) сомасын толық немесе ішінара төлемеуі, кәсіпкердің шоттарынан ақша бермеуі немесе олардың иесінің өкімдері бойынша операцияларды орындамауы:
 - а) Банктің активтердің барлығын немесе бір бөлігін жоғалтуына әкеп соққан дүлей зілзалалардың, өрттің немесе жарылыстың;
 - б) Банктің Елеулі шығындарын және оның өтімсіздігін тудырған валюта және қор нарықтарындағы жағдайдың күрт күтпеген өзгеруі;
 - в) қаражаттың едәуір бөлігінің жоғалуына және Банктің төлем қабілеттілігінің төмендеуіне әкеп соққан үшінші тұлғалардың құқыққа қайшы әрекеттері;

- г) Банктің кіріс түсімін едәуір төмендеткен кредит үшін сыйақы мөлшерлемесінің күтпеген төмендеуі;
- д) қарыз алушылардың кредитті пайдаланғаны үшін кредиттердің қомақты сомаларын және пайыздарды банкке қайтармау;
- е) сот оны дәрменсіз деп тану арқылы банктің банкроттығы.

9.1.2. Келесі оқиғалар мен олардың салдары сақтандыру жағдайлары деп танылмайды:

- а) Сақтанушының банкпен сөз байласуы бойынша сыйақының жоғары ставкалары бар депозиттік салым шартын жасасуы, оны банк өзінің бар табыстылығы мен өтімділігі кезінде көрінеу төлей алмады;
- б) форс-мажорлық жағдайлар.

10 бөлім ИННОВАЦИЯЛАРДЫ САҚТАНДЫРУ

10.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ТЫС ШАРТТАРЫ.

Сақтандыру келесі оқиғалардың туындауы салдарынан келтірілген залалды өтейді:

10.1.1. Нәтижесінде пайда болған жаңа техника мен технологияларды өндіріске енгізуге байланысты сақтанушының күтпеген шығындары:

- а) машиналарды жобалаудағы және технологияны әзірлеудегі, материалдарды таңдаудағы немесе өндірістегі қателіктер;
- б) сынақтар кезінде анықталмайтын жасырын ақаулар;
- в) өлшеу, реттеу немесе сақтандыру аспаптарының істен шығуы;
- г) кернеу мен қысымның жоғарылауы, қысқа тұйықталу;
- д) жаңа техникамен немесе технологиямен жұмыс істеу үшін қажетті кәсіптік даярлығы бар адамдардың техникасы мен технологиялық желісіне қызмет көрсету кезінде кездейсоқ қателіктер немесе байқаусызда әрекеттер жасау;
- е) үшінші тұлғалардың қасақана іс-әрекеттері;
- ж) машиналардың бұзылуына және өндірісті тоқтатуға әкелетін басқа себептер.

10.1.2. Төменгілер нәтижесінде болған оқиғалар мен олардың салдары сақтандыру жағдайлары болып танылмайды:

- а) жаңа бұйымдарды жасау кезінде жаңа техникамен, технологиямен жұмыс істеудегі абайсыздық;
- б) біліктілігі жоқ кадрлардың әрекеттері салдарынан инновацияларды жою, зақымдау;
- в) жаңа техниканы пайдалану, жаңа технологияны қолдану қағидаларын бұзу немесе жаңа бұйымды өндіру кезінде техникалық құжаттаманы сақтамау;
- г) форс-мажорлық жағдайлар.

10.2. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ.

10.2.1. Ішінара зақымданған жағдайда машиналар мен жабдықтарды жұмыс жағдайына дейін қалпына келтіру үшін қажетті шығыстар өтеледі.

Ішінара зақым деп бүлінген сақтандырылған объектіні қалпына келтіру құны оның кәсіпорында сатып алу мен монтаждаудың бастапқы құнынан аспайтын залал түсініледі.

10.2.2. Объектінің толық жойылуы жағдайында оның бастапқы құны (немесе олардың қайсысы ең азына байланысты сақтандыру жағдайы басталған күнгі нақты құны) өтеледі.

Объектінің толық жойылуы деп сақтандырылған объектіні қалпына келтіру құны бастапқы құнынан (монтажды қоса алғанда) жоғары болатын залал түсініледі.

10.2.3. Техникалық немесе технологиялық қондырғылардың бұзылуынан туындаған жанама шығындар да өтелуге жатады.

10.2.4. Сақтандыру жағдайында жаңа техника мен технологияны енгізуден күтілетін жоғары нәтижелер өтеледі.

11 бөлім БАҒА ТӘУЕКЕЛДЕРІН САҚТАНДЫРУ

Сақтандырумен қамтылады:

- 11.1. Сақтанушы үшін өнім, тауар, шикізат, бағалы қағаздар нарығындағы бағалардың күтпеген қолайсыз өзгеруі нәтижесінде қаржылық шығындар.

12 бөлім САТУ КӨЛЕМІНІҢ, ҚОСЫМША ШЫҒЫСТАРДЫҢ ЖӘНЕ БАСҚА ДА ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАРДЫҢ ТӨМЕНДЕУ ТӘУЕКЕЛІН САҚТАНДЫРУ

12.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ТЫС ШАРТТАРЫ.

Сақтандыру келесі оқиғалардың басталуы нәтижесінде келтірілген залалды өтейді:

- 12.1.1. Кәсіпкердің тауарларды сату (жұмыстарды орындау, қызметтер көрсету) көлемінің төмендеуі:
- а) сатушылар нарығында сатудың бірдей заттарының немесе бағаның бірдей деңгейінде тұтынушылық қасиеттері жақсы жаңа ұқсас тауарлары бар бәсекелестердің пайда болуы, бұл ұсыныстың сұраныстан асып кетуіне және Сақтанушы-кәсіпкердің сату бағасының төмендеуіне әкелді;
 - б) айналым қаражатының жетіспеушілігіне (материалдық, отын-энергетикалық ресурстарға, көлік қызметтеріне бағаның инфляциялық өсуіне, кредиттердің қымбаттауына байланысты) және/немесе халықтың нақты табысының төмендеуіне байланысты кәсіпкер өндірген (орындаған) тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) тұтынушылардың төлемге қабілетті сұранысының төмендеуі.
- 12.1.2. Тауарларды (жұмыстарды, көрсетілетін қызметтерді) өндіру шығындарының ұлғаюына әкеп соққан шикізат, материалдар, отын-энергетикалық және басқа да ресурстар не кәсіпкерлік қызметтің табиғи-климаттық жағдайлары құрамының және өнім берушілердің қашықтығының немесе құнының күтпеген өзгеруі.
- 12.1.3. Салдарлары кәсіпкердің шығыны болып табылатын күтпеген қолайсыз оқиғалар:
- а) мәжбүрлі сот шығындары;
 - б) басқа тұлғаларға берілген кепілгерліктер немесе кепілдіктер бойынша міндеттемелерді орындау;
 - в) валюталық шоттар мен шетел валютасымен операциялар бойынша бағамдық айырманың өзгеруі;
 - г) үшінші (бөтен) тұлғалардың құқыққа қарсы іс-қимылдары.
- 12.1.4. **Келесі оқиғалар мен олардың салдары сақтандыру жағдайлары деп танылмайды:**
- а) Сақтанушының сенімділігі мен төлем қабілеттілігі тұрғысынан контрагенттерді таңдаудағы өрескел абайсыздығы;
 - б) өндірісті дамытудың, өнім ассортиментін жаңартудың және оның бәсекеге қабілеттілігін арттырудың тиімді стратегиясын әзірлеуге мүмкіндік бермейтін маркетингтік зерттеулерге біліктілігі жоқ тәсіл;
 - в) валютамен операциялар жасаудағы қателіктер мен қате есептеулер;
 - г) сақтанушы кәсіпорны қызметкерлерінің құқыққа қайшы әрекеттері;
 - д) сатып алушымен жалған немесе ойдан шығарылған мәміле болып шыққан сатып алу-сату шартын жасасу;
 - е) біліктілігі жоқ жұмыс күшін пайдаланудан немесе уақтылы конструкторлық, технологиялық даярлықтан, сондай-ақ материалдық-техникалық қамтамасыз етудегі кемшіліктерден туындаған өндірісті тоқтату;
 - ж) сот істерін шешудегі құқықтық мәселелерді біліктілігі жоқ шешу;
 - з) форс-мажорлық жағдайлар.

13 бөлім ҚЫЗМЕТТЕГІ ҮЗІЛІСТЕН САҚТАНДЫРУ

13.1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫ САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ТЫС ШАРТТАРЫ.

- 13.1.1. Сақтандыру осындай үзілістің барлық кезеңі ішінде, бірақ мұндай үзіліске әкеп соққан сақтандыру жағдайы басталған күннен бастап 12 айдан аспайтын қызметтегі үзілістен болған залалдарды өтейді.
- 13.1.2. Егер сақтандыру шартында көрсетілген Сақтанушының өндірістік (коммерциялық) қызметі шартты оқиғалардың салдарынан толық немесе ішінара тоқтатылса, осы қағидалар бойынша сақтандыру жағдайы басталған деп танылады.

13.1.3. Қызметтен үзіліс орын алады, егер:

1. Сақтанушының меншік құқығында өзіне тиесілі және жылжымайтын (әкімшілік және өндірістік алаңдарды) және жылжымалы мүлікті (жабдық, машиналар, қондырғылар, шикізат, қоймадағы тауарлар мен материалдар және т. б.) қамтитын мүлкі өрт нәтижесінде жойылса

- а) (бүлінсе);
- б) найзағай соғу;
- в) басқарылатын ұшу объектілерінің немесе олардың бөліктерінің құлауы;
- г) жарылыс;
- д) табиғи күштер мен табиғи апаттардың әрекеттері;
- е) судың әрекеті;
- ж) сыртқы әсерлер;
- з) үшінші тұлғалардың құқыққа қарсы іс-қимылдары;

2. Сақтанушының материалдық, отын-энергетикалық және басқа ресурстарды жеткізушілердің жеткізбеуі (толық жеткізбеуі), жұмыстарды орындамауы, орындаушылардың табиғи зілзалалар, өрт, жарылыс, олардың кінәсінен болмаған авариялар салдарынан қызметтерді көрсетпеуі салдарынан қызметін жалғастыруға мүмкіндігінің жоқ болуы.

13.1.4. Қызметтегі үзілістен болған шығындар мыналардан тұрады:

а) егер сақтандырылған қызметте үзіліс болмаса, Сақтанушы алатын алынбаған пайда (кіріс);

б) Сақтанушының сақтандырылған қызметтегі үзіліс кезеңінде жүргізген ағымдағы шығыстары;

в) Сақтанушының сақтандырылған қызметтегі үзіліс кезеңіндегі алынбаған пайданы (табысты) және ағымдағы шығыстарды болғызбау немесе азайту мақсатында сақтандырылған қызметтің үзілуіне байланысты жүргізген қосымша шығыстары.

Сақтандыру шарты осы тармақта аталған барлық залалдар бойынша да, әрбір залал бойынша да жеке жасалуы мүмкін.

Сақтанушының шаруашылық қызметті жалғастыру жөніндегі ағымдағы шығыстары қызметтегі үзіліс басталғанға дейін тікелей болған және өзіне мыналарды қамтитын көлемде шартты оқиғалардың салдарынан жойылған (бүлінген) мүлікті қалпына келтіргеннен кейін барынша қысқа мерзімде үзілген шаруашылық қызметті қайта бастау үшін қызметтегі үзіліс кезеңінде ол сөзсіз көтеруді жалғастыратын шығындар болып табылады:

- Сақтанушының штаттық қызметкерлерінің негізгі жалақысына және еңбекке ақы төлеудің кесімді жүйесі қолданылатындарды қоспағанда, азаматтық-құқықтық сипаттағы шарттар бойынша тартылатын қызметкерлерге еңбекақы төлеуге арналған шығыстар;
- жалақыны төлеуге байланысты сақтанушыда туындайтын салықтарды төлеу;
- сақтандырылған қызметтің айналымы мен нәтижелеріне қарамастан бюджетке төленуге жататын салықтар мен алымдар (мүлік салығы, жер салығы, тіркеу алымдары) ;
- егер бұл қаражат сақтандыру жағдайы басталғанға дейін мүліктің жойылуы немесе бүлінуі салдарынан үзілген сақтандырылған қызмет саласына инвестициялар үшін тартылған болса, кредиттер немесе өзге де тартылған қаражат бойынша пайыздар;
- үй-жайларды жалға алу ақысы.
- Тараптардың ерекше келісімі бойынша ағымдағы шығыстарға жатқызылуы мүмкін:
- электр және жылу энергиясын пайдаланғаны үшін, газ, су, телефон үшін төлемдер;
- техникалық тексерулер жүргізуге, негізгі құралдарды жұмыс күйінде ұстауға, санитарлық-гигиеналық талаптарды, техника қауіпсіздігі талаптарын, өрт қауіпсіздігі және күзет талаптарын және т. б. қамтамасыз етуге тұрақты шығыстар.;
- делдалдық үшін Шартпен кепілдендірілген сыйақылар;
- Полис ұстаушының облигацияларын және басқа борыштық бағалы қағаздарын өтеу.

Пайданың жоғалуы-егер сақтандыру жағдайы экономикалық қызметтің тоқтап қалуына әкелмесе, Сақтанушы ала алатын пайданың болмауы.

13.1.5. Қызметтегі үзілістен болған залалдар, егер мұндай үзіліс жойылу (бүліну) салдарынан болған жағдайда да сақтандырумен жабылады:

а) мұндай жабдықты (мүлікті) қызметтегі үзіліс басталған сәтте Сақтанушы өзінің шаруашылық қызметінде пайдаланған, сондай-ақ сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру орны шегінде болған жағдайда, жалдау (жалдау, лизинг және т. б.) шарттары

бойынша сақтанушы ұзақ мерзімге (кемінде 1 жыл) пайдалануға алған өндірістік жабдықты немесе өзге де жылжымалы мүлікті;

б) Сақтанушы өз қызметінде пайдаланатын және сақтандыру Шарты ретінде сақтандыру орны ретінде көрсетілген, сақтанушыға меншік құқығында немесе жалдау (жалдау, лизинг және т.б.) шарттары бойынша тиесілі өндірістік, шаруашылық немесе өзге де үй-жайлар орналасқан ғимараттар.

13.1.6. Сақтанушының ниеті немесе өрескел абайсыздығы, технологиялық процестің бұзылуы, жабдықты пайдалану қағидаларының бұзылуы салдарынан болған оқиғалар мен олардың салдары **сақтандыру жағдайлары деп танылмайды.**

13.1.7. Осы сақтандырумен келесілер қамтылмайды:

- а) айналымнан алынатын салықтар және оларға ұқсас салықтар, алымдар, кедендік баждар;
- б) сақтандыру шарты жасалғаннан кейін енгізілген капитал мен негізгі құралдардан алынатын кез келген салықтар (алымдар);
- в) Сақтанушының шаруашылық қызметінде пайдаланылатын шикізатты, жартылай фабрикаттар мен материалдарды сатып алу жөніндегі шығыстар;
- г) лицензиялық және авторлық сыйақылар, оның ішінде өнертапқыштарға айналым немесе сату көлемі негізінде төленетін сыйақылар;
- д) бұрын және жаңадан жасалған сақтандыру шарттары бойынша сақтандыру сыйлықақылары;
- е) Сақтанушы жөнелтетін тауарларды тасымалдау бойынша шығыстар және олармен байланысты шығыстар;
- ж) Сақтанушының шаруашылық қызметіне тікелей қатысы жоқ операциялар бойынша шығыстар (инвестициялық қызмет, ипотекалық операциялар және т. б.) және осындай операциялардан түскен пайда;
- з) Сақтанушы бұрын жасалған шарттарға сәйкес өзінің шарттық міндеттемелерін орындамағаны (уақтылы орындамағаны) үшін (мерзімінде жеткізбегені, тауар дайындаудағы немесе қызмет көрсетудегі кідірісі және т. б. үшін) төлеуге міндетті тұрақсыздық айыбы, айыппұлдар, өсім пұлдар және өзге де айыппұл санкциялары, егер мұндай орындамау оның шаруашылық қызметіндегі үзілістің тікелей салдары болып табылмаса қызметі.

13.1.8. Сондай-ақ, сақтандырушы, келесі жағдайларда жауапкершілік атқармайды, егер:

- а) шығыстардың ұлғаюы материалдық шығын басталғанға дейін оның жағдайымен салыстырғанда өндірістің кеңеюіне (жаңаруына) байланысты болса;
- б) өндірістік қызметпен тікелей байланысты емес (сотта іс жүргізу және т. б.) өндірісті қалпына келтіруде және қайта бастауда кідірістер болды;
- в) Сақтанушы шартты оқиғалардың нәтижесінде жоғалған (бүлінген) мүлікті уақтылы ауыстыра (қалпына келтіре) алмады және қызметті қайта бастау үшін барлық қажетті шараларды уақтылы қабылдай алмады;
- г) қызметтегі үзілістен болған залал мүліктің бүлінбеген оқиғалармен шартталған бөлігін жою (жоғалту) немесе мүліктің қалған бөлігіне зақым келтіру нәтижесінде мүмкін болмайтындығына байланысты ұлғаяды.

13.1.9. Сақтандыру төменгілер салдарынан болған шығындарды өтемейді:

- а) қызметтегі үзіліс кезеңін ұлғайтатын еңсерілмейтін күштің (форс-мажор) төтенше оқиғаларының қызметіндегі үзіліс кезінде орын алуы;
- б) қалпына келтіру жұмыстарына немесе Сақтанушының шаруашылық қызметіне қатысты билік органдарының қандай да бір шектеулер қойуына байланысты мүлікті қалпына келтіру мен қызметті қайта бастаудағы кідірістер;

13.1.10. Сақтандырушы кез-келген жанама шығындар бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырмайды, олар сақтандыру жағдайынан туындаған болғанның өзінде (контрагенттермен жасалған шарттар бойынша жауапкершілік және т.б.).

13.2. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ

13.2.1. Сақтандыру сомасының мөлшерін Сақтанушы шарт жасасу күнінің алдындағы өз қызметінің соңғы он екі айында алған табысының мөлшері туралы не Сақтанушының өзінің қаржы-шаруашылық қызметінің өзге кезеңінде алған табысының бір жылға қарағанда орташа

мөлшері туралы куәландыратын Сақтанушының бухгалтерлік есебінің және өзге де есепті құжаттарының деректері негізінде айқындайды

- 13.2.2. Сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасы Сақтанушының негізгі қызметінен (сақтандыру құнынан) сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушы күткен шығыннан аспауға тиіс.
- 13.2.3. Сақтандыру сомасы 13.1.3-тармақта көрсетілген оқиғалардан туындаған оларды жою (бүлдіру) кезінде ауыстырылуы (қалпына келтірілуі) қажет негізгі қорлардың нақты құнынан аспайтын мөлшерде белгіленеді.
- 13.2.4. Егер шығын басталған кезде сақтандыру сомасы негізгі қорлардың нақты құнынан төмен болса, онда қызметтегі үзілістен болған залал бойынша өтеме сақтандыру сомасы мен негізгі қорлардың нақты құнының арақатынасына барабар төленеді.
- 13.2.5. Сақтандыру сомасының мөлшерін айқындау кезінде Сақтандырушы Сақтанушының қаржы-шаруашылық қызметінің түрі мен ерекшеліктерін, сақтанушы мен оның контрагенттері арасындағы келісімшарттар бойынша міндеттемелердің көлемін, олардың орындалу шындығын, сақтанушының контрагенттерінің өз міндеттемелерін орындамауына/тиісінше орындамауына байланысты табысынан айырылу түріндегі Сақтанушының ықтимал залал көлемін және қаржылық залалдар сомасын ескереді.
- 13.2.6. Егер Сақтанушы шарт жасасу сәтінде қандай да бір қаржы-шаруашылық қызметті жүзеге асырмаған болса, онда Сақтандырушы ықтимал залалдың мөлшерін оның бизнес жоспарларының, саясатының және болжамды табыс көзделген басқа да құжаттардың деректері негізінде айқындайды.
- 13.2.7. Егер Шарттың қолданылу мерзімі ішінде Сақтанушы сақтандыру жағдайы басталған кезде туындауы мүмкін залалдар сомасы ұлғайса, сақтанушы сақтандырушының келісімімен қосымша сақтандыру сыйлықақысын төлеу арқылы шарт бойынша сақтандыру сомасын ұлғайта алады.
- 13.2.8. Сақтандырушы шарт жасасу кезінде ықтимал шығындардың әрқайсысы бойынша төлемдерге қатысты сақтандыру төлемінің лимиттерін көрсетуге құқылы.

13.3. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ.

- 13.3.1. Қызметтегі үзілістен залал туындаған кезде сақтанушы бұл туралы сақтандырушыға 72 сағат ішінде хабарлайды және оған залалдың мөлшері туралы, сондай-ақ қызметтегі үзіліс уақытының болжамды мәндері және Қызметті қайта бастау жөніндегі алдағы шығыстар туралы қажетті құжаттарды қоса бере отырып, залал туралы өтініш береді.
- 13.3.2. Қызметте үзіліске әкеп соққан оқиғалар басталған кезде сақтандыру төлемінің мөлшері мынадай негізде айқындалады:
 - қызметтегі үзіліс кезеңінде Сақтанушының шаруашылық қызметін жалғастыру бойынша ағымдағы шығыстардың шамалары;
 - Сақтанушы өзінің шаруашылық қызметінен қызметтегі үзілістің алдындағы және бір тоқсанға тең есепті кезең үшін алған орташа айлық пайда.
- 13.3.3. Өтелуге жататын ағымдағы шығыстардың шамасы мынадай шарттар негізге алына отырып айқындалады:
 - Сақтанушының шаруашылық қызметінің барысы мен нәтижелеріне әсер етуі мүмкін барлық факторлар, егер ол сақтандыру жағдайымен үзілмесе, есепке алынуға жатады;
 - сақтандыру төлемі егер сақтанушы заң немесе шарттық қатынастар бойынша осындай шығыстарды көтеруге міндетті болса немесе олар үзілген шаруашылық қызметті қайта бастау үшін қажет болса ғана жүргізіледі;
 - сақтанушының ғимараттарына, жабдықтарына және өзге де негізгі қорларына амортизациялық аударымдар бойынша сақтандыру төлемі, егер мұндай аударымдар сақтандыру жағдайы нәтижесінде бүлінбеген қорларға немесе олардың бүлінбеген қалған бөліктеріне жүргізілсе ғана жүзеге асырылады.
- 13.3.4. Сақтандыру төлемі үшін есептелетін пайданың жоғалу шамасы, егер қызметтегі үзілістің алдындағы есепті кезең ішінде Сақтанушы пайда алмаса, онда Сақтандырушы қызметтегі

үзіліске байланысты пайданың жоғалуынан болған залалды өтемейді деген шартқа сүйене отырып айқындалады.

13.3.5. Алынбаған пайданы өтеу бөлігінде өтеуге жатады:

а) өндірістік кәсіпорындарда-өнім шығаруды тоқтату немесе қысқарту нәтижесінде жоғалған, тоқтап тұрған уақыт ішінде айналымның қалыпты жағдайларында шығарылуы мүмкін өнім құнының мөлшерінде, өндірістегі үзілістің алдындағы есепті кезеңдегі бағалар мен өнім көлемінде есептелетін пайда;

б) қызмет көрсету саласындағы кәсіпорындарда-үзіліс алдындағы есепті кезеңдегі бағалар мен қызметтер көрсету көлемінде, тоқтап тұрған уақыт ішінде айналымның қалыпты жағдайларында көрсетілуі мүмкін қызметтер құнының мөлшерінде айқындалатын, көрсетілетін қызметтер көлемінің тоқтатылуы немесе қысқаруы нәтижесінде жоғалған пайда;

в) сауда кәсіпорындарында-тауарларды сатуды тоқтату немесе қысқарту нәтижесінде жоғалған пайда, сауда айналымынан салық салуға дейінгі пайда мөлшерінде есептеледі, ол үзіліс алдындағы есепті кезеңдегі сауда үстемесін және өткізу көлемін ескере отырып, тоқтап тұрған уақыт ішінде айналымның қалыпты жағдайларында алынуы мүмкін.

13.3.6. Пайдадан айырылу шамасы, егер бұл үзіліс келмесе, Сақтанушының қызметтегі үзіліс кезеңіндегі шаруашылық қызметінен түсетін табыстармен жабылатын шамада ғана өтеледі.

13.3.7. Осы Ережелер бойынша, егер Сақтандырушының нұсқауларын орындау үшін мұндай шығыстар қажет болса немесе жүргізілген болса, егер тиісті шаралар сәтсіз болса да, қызметтегі үзілістен болатын залалдарды болғызбау немесе азайту мақсатында Сақтанушы жүргізетін шығыстар өтелуге жатады.

13.4. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ (ЕРЕКШЕ ШАРТТАР)

13.4.1. Сақтанушы шығындарды болдырмау және азайту бойынша шаралар қабылдауға міндетті. Залалдардың алдын алу шаралары шығындарды ең төменгі деңгейде қолдау үшін шығын туындаған немесе қауіп төнген кезде жүзеге асырылуы мүмкін барлық іс-шараларды білдіреді.

13.4.2. Егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушы соңғы үш жылдағы негізгі қорлардың баланстары мен түгендеу тізімдемелерін (ведомостарын) олардың бір мезгілде жойылуын болдырмайтындай етіп тиісті есепке алуды жүргізуге және сақтауға міндетті.

13.4.3. Сақтандырушының құқықтары:

- Сақтанушының шығын туралы хабарламасын күтпей, зардап шеккен мүлікті тексеруге кірісу;
- өндірістегі үзіліске байланысты шығындарды азайту және жою жөніндегі іс-шараларға қатысу, алайда Сақтандырушының бұл әрекеттері оның сақтандыру төлемін жүзеге асыру міндетін мойындау ретінде қарастырыла алмайды.

3 тарау САҚТАНДЫРУДЫҢ БАРЛЫҚ БӨЛІМДЕРІНЕ ҚОЛДАНЫЛАТЫН БАСҚА ҚАРЖЫЛЫҚ ШЫҒЫНДАРДАН САҚТАНДЫРУ ЕРЕЖЕЛЕРІНІҢ ТАЛАПТАРЫ

Егер осы бөлімдерде белгіленген сақтандырудың ерекше шарттарында өзгеше көзделмесе, осы Ережелер сақтандырудың жоғарыда келтірілген барлық бөлімдеріне қолданылады.

1. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЛАРЫНАН ТЫС ШАРТТАРЫ.

Салдарынан болған залалдар өтелуге жатпайды:

- 1.1. кез келген әскери іс-қимылдар мен олардың салдары, террористік актілер, азаматтық толқулар, ереуілдер, бүліктер, локауттар, қамауға алу, тәркілеу, реквизициялау, азаматтық немесе әскери биліктің өкімі бойынша жұмысты тоқтату, мәжбүрлеп ұлттандыру, эмбарго енгізу, блокада, төтенше немесе ерекше жағдай, бүлік, қарсыластық, путч, мемлекеттік төңкеріс, қастандық, көтеріліс, революциялар;
- 1.2. табиғи зілзала аймағымен сақтандыру аумағын сақтандыру шартын жасасу сәтіне дейін хабарлаған кезде табиғи зілзала;

- 1.3. ядролық энергияның кез-келген түрдегі әсері, радиациялық, химиялық немесе бактериологиялық ластану;
- 1.4. Сақтанушының, оның тұрақты, уақытша және маусымдық қызметкерлерінің, сақтанушыда мердігерлік шарттар бойынша қызметті жүзеге асыратын адамдардың, тағылымдамашылардың, практиканттардың, сондай-ақ құрылтайшылардың, қатысушылардың, пайшылардың, Сақтанушының акционерлерінің, сондай-ақ онымен еңбек қатынастарында тұрған адамдардың қасақана әрекеттерін (әрекетсіздігін) немесе өрескел абайсыздығы;
- 1.5. Сақтанушының шарттар жасасу кезінде Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын сақтамауы;
- 1.6. коммерциялық кәсіпорын профиліндегі өзгерістер;
- 1.7. кәсіпорынды біліктіліксіз басқару (кәсіпорынның шығынына және/немесе банкроттыққа әкелуі мүмкін кәсіпорын басшысының және басқа басқарма мүшелерінің бірнеше рет кәсіби қателіктері).

2. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫНЫҢ ҚОЛДАНЫЛУ МЕРЗІМІ МЕН АУМАҒЫ

- 2.1. Шарттың қолданылу мерзімі тараптардың келісімімен белгіленеді және сақтандыру объектісінің сипаты мен ерекшеліктеріне, күрделі шығындардың өтелу мерзіміне байланысты болады.
- 2.2. Сақтандыру шарты, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру сыйлықақысы/бірінші сақтандыру жарнасы төленген күннен кейінгі күннен бастап күшіне енеді.
- 2.3. Егер сақтандыру Шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру қорғаудың қолданылу кезеңі сақтандыру шартының қолданылу мерзіміне сәйкес келеді.
- 2.4. Егер сақтандыру Шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру шарты шарттың қолданылу мерзімінің соңғы күнінде өзінің қолданылуын тоқтатады.
- 2.5. Сақтандырушының банктік шотына ақша аудару жолымен сақтандыру сыйлықақысын төлеу кезінде, егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, сақтандыру шартының қолданылуы сақтандырушының банктік шотына ақша түскен күннен кейінгі күннен басталады.
- 2.6. Сақтандыру сыйлықақысын Сақтандырушының кассасына қолма-қол ақшамен төлеген кезде, Егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Шарттың қолданылуы сақтандырушының кассасына ақша енгізілген күннен кейінгі күннен басталады.
- 2.7. Тараптардың келісімі бойынша шарт шарттың қолданылу мерзімі аяқталғанға және сақтандыру сыйлықақысы төленгенге дейін күнтізбелік 30 (отыз) күн бұрын бұл туралы бір Тарап екінші Тарапқа хабарлаған жағдайда келесі мерзімге ұзартылуы мүмкін.
- 2.8. Егер сақтандыру шартында өзгесі көзделмесе, Қазақстан Республикасы сақтандыру аумағы болып табылады.

3. САҚТАНДЫРУ СОМАСЫ

- 3.1. Сақтандыру сомасы сақтандыру объектісі сақтандырылған және сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушының міндеттемелерінің шекті көлемін білдіретін ақша сомасы болып табылады.
- 3.2. Сақтандыру сомасы Сақтанушының сақтандырылатын операцияларға күрделі салымдарының мөлшерін растайтын құжаттар негізінде тараптардың келісімі бойынша белгіленеді не күрделі шығындарды ғана емес, сонымен қатар шығындардан күтілетін белгілі бір (нормативтік) пайданы да қамтиды.
- 3.3. Егер сақтандыру шартында көрсетілген сақтандыру сомасы сақтандыру құнынан асып кетсе, оның ішінде бір объектіні екі немесе бірнеше сақтандырушыда сақтандыру нәтижесінде (қосарланған сақтандыру) шарт сақтандыру сомасының сақтандыру құнынан асатын бөлігінде жарамсыз болып табылады, ал сақтандыру сыйлықақысының артық төленген бөлігі бұл жағдайда қайтарылуға жатпайды. егер сақтандыру шартындағы сақтандыру сомасын асыра бағалау Сақтанушы тарапынан алдаудың салдары болып табылса, сақтандырушы шартты жарамсыз деп тануды және оған келтірілген залалды өтеуді талап етуге құқылы.

4. САҚТАНДЫРУ СЫЙЛЫҚАҚЫСЫ

- 4.1. Сақтандыру сыйлықақысы-сақтанушы сақтандырушыға сақтандыру шартында айқындалған мөлшерде сақтанушыға сақтандыру төлемін жүргізу міндеттемелерін қабылдағаны үшін төлеуге міндетті ақша сомасы.
- 4.2. Сақтандыру сыйлықақысының мөлшері тараптардың келісімімен айқындалады, сақтандырушыда қабылданған тарифтік ставкалардың мөлшеріне сәйкес есептеледі. Сақтандыру сыйлықақыларының мөлшерлемелері сақтандыру жағдайының туындау қаупінің дәрежесіне әсер ететін факторларға байланысты саралануы мүмкін.
- 4.3. Сақтандыру сыйлықақысы сақтандырушының банктік шотына ақша аудару арқылы немесе Сақтандырушының кассасына қолма-қол ақша салу арқылы төленеді.
- 4.4. Тараптардың келісімімен, шарт бойынша сақтандыру сыйлықақысын Сақтанушы біржолғы немесе бөліп төлеу арқылы жүргізе алады. Сақтандыру сыйлықақысын төлеу нысаны, тәртібі мен мерзімдері сақтандыру шартында айқындалады.
- 4.5. Егер сақтандыру шартында өзгеше көзделмесе, Сақтанушының сақтандыру сыйлықақысын/бірінші сақтандыру жарнасын төлеу міндеті Тараптардың уәкілетті өкілдері сақтандыру шартына қол қойған күннен бастап туындайды.
- 4.6. Егер сақтандыру шартында сақтандыру сыйлықақысын бөліп-бөліп енгізу көзделсе, шартта шартты мерзімінен бұрын бұзуды қоса алғанда, кезекті сақтандыру жарналарын белгіленген мерзімдерде төлемеудің салдары айқындалуы мүмкін.
Кезекті сақтандыру жарнасы мерзімі өткен күннен бастап кезекті сақтандыру жарнасы төленбеген жағдайларда сақтандыру қорғанысы автоматты түрде тоқтатылады. Сақтандыру қорғаныс әрекетін тоқтата тұру, кешіктірілген жарна төленген сәттке дейін күшінде болады. Бұл ретте сақтандыру шартының қолданылу мерзімі сақтандыру қорғаудың қолданылуын тоқтата тұру қолданылған кезеңге ұзартылмайды.
Егер сақтандыру қорғаудың қолданылуын тоқтата тұру күнтізбелік 30 (отыз) күннен астам уақытқа созылған жағдайда Сақтандырушының біржақты соттан тыс тәртіппен сақтандыру шартын мерзімінен бұрын бұзуға құқығы бар. Бұл ретте Сақтанушы бұрын төлеген сақтандыру жарналарын қайтарылуға жатпайды.
- 4.7. Егер сақтандыру жағдайы сақтандыру сыйлықақысы немесе кезекті сақтандыру жарнасы төленгенге дейін басталса, егер сақтандыру жағдайының белгілері бар оқиға енгізілуі кешіктірілген сақтандыру сыйлықақысы (кезекті сақтандыру жарнасы) төленгенге дейін басталса, сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқылы.

5. САҚТАНДЫРУ ШАРТЫН ЖАСАСУ, ӨЗГЕРТУ ЖӘНЕ ТОҚТАТУ ТӘРТІБІ.

- 5.1. Сақтандыру шарты Сақтанушы мен Сақтандырушы арасындағы келісім болып табылады, оған сәйкес сақтандырушы сақтандыру жағдайында сақтанушыға сақтандыру төлемін жасауға міндеттенеді, ал Сақтанушы сақтандыру жарнасын белгіленген мерзімде төлеуге міндеттенеді.
- 5.2. Сақтандыру шартын жасасу үшін сақтанушы сақтандырушыға Шарттың ажырамас бөлігі болып табылатын сақтандыру шартын жасасу туралы Сақтандырушы белгілеген нысан бойынша жазбаша өтініш береді, онда сақтанушы сақтандырушыға тәуекел дәрежесін айқындау үшін елеулі маңызы бар өзіне белгілі барлық мән-жайлар туралы хабарлауға міндетті.
Кез келген жағдайда сақтандырушы сақтандыру шартында немесе сақтандыру туралы өтініште нақты келіскен мән-жайлар елеулі деп танылады.
- 5.3. Сақтандыру шарты Сақтанушының өтініші және сараптамалық бағалау нәтижелері (сараптамалық комиссия құрамында: Сақтанушы мен Сақтандырушының бір өкілі, тәуелсіз аудитор және шақырылған маман), сондай-ақ Сақтанушы ұсынған құжаттар негізінде жасалады:
а) құрылтай және тіркеу құжаттары (жарғы, заңды тұлғаны мемлекеттік тіркеу/қайта тіркеу туралы куәлік, белгілі бір қызметті жүзеге асыруға рұқсат, лицензия немесе патент және т. б.);
б) балансты, қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелері туралы есепті, салық инспекциясы куәландырған соңғы есепті күнге ақша қозғалысы туралы есепті, соңғы қаржы жылындағы аудиторлық есепті;

- в) сатып алу-сату, жалдау, жеткізу, мердігерлік, кредит, кепіл және т. б. шарттар (келісімшарттар) ;
- г) Сақтандырушыға тәуекел дәрежесін бағалауға мүмкіндік беретін басқа құжаттар.
- 5.4. Сақтанушы өзі ұсынған деректердің дұрыстығы мен толықтығы үшін жауап береді.
- 5.5. Сақтандыру шартында келісілген сақтандыру, егер шартта сақтандырудың қолданылуын бастаудың өзге мерзімі көзделмесе, сақтандыру шарты күшіне енгеннен кейін болған сақтандыру жағдайларына қолданылады.
- 5.6. Сақтандыру шарты тараптардың бір құжатты жасауы арқылы жазбаша нысанда жасалады.
- 5.7. Сақтандыру шартының қолданылу кезеңінде Сақтанушы, егер бұл өзгерістер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына елеулі әсер етуі мүмкін болса, сақтандырушыға шарт жасасу кезінде хабарланған мән-жайларда өзіне белгілі болған елеулі өзгерістер туралы сақтандырушыға дереу хабарлауға міндетті.
- 5.8. Сақтандыру шартына енгізілген барлық өзгерістер мен толықтырулар оларды жазбаша ресімдеген және Тараптардың уәкілетті өкілдері қол қойған жағдайда заңды күшіне ие болады.
- 5.9. Сақтандыру шарты келесі жағдайларда тоқтатылады:
- а) әрекет ету мерзімі аяқталса;
 - б) Сақтандырушының сақтандыру төлемі бойынша міндеттемені шартта белгіленген сақтандыру сомасының толық көлемінде орындауы;
 - в) Сақтанушының шарт талаптарына сәйкес сақтандыру жарналарын төлемей;
 - г) Сақтанушының таратылуы;
 - д) Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында белгіленген тәртіппен сақтандырушыны тарату;
 - е) ҚР азаматтық заңнамасында көзделген басқа жағдайларда.
- 5.10. Егер шарт талаптарында көзделген болса, Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша, сондай-ақ тараптардың келісімі бойынша шарт мерзімінен бұрын тоқтатылуы мүмкін.
- 5.11. Сақтандыру шартын мерзімінен бұрын тоқтату ниеті туралы екі Тарап сақтандыру шартын тоқтатудың болжамды күніне дейін кемінде күнтізбелік 30 күн бұрын бір бірін хабардар етуге міндетті.
- 5.12. Осы Ережелердің 5.12.1және 5.12.2.тармақтарда сипатталған жағдайларды қоспағанда, Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы редакциясында көзделген шарттар бойынша Сақтанушының немесе Сақтандырушының талабы бойынша сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде, Сақтандырушы Сақтанушыға келесі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 30\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{ мұнда:}$$

30% - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;

TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;

CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;

i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);

N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

- 5.12.1. Сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы нұсқасында көзделген шарттар бойынша жасалған күннен бастап күнтізбелік он төрт күн ішінде мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде Сақтандырушы Сақтанушыға төменгі формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{мұнда:}$$

- 10%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;
TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

- 5.12.2. Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің қолданыстағы редакциясында көзделген шарттар бойынша қарыз шарты бойынша қарыз беруші алдындағы міндеттемелерін оның (қарыз алушының) орындауы себебінен қарыз шартына байланысты сақтанушы - жеке тұлғаның талабы бойынша сақтандыру шарты мерзімінен бұрын тоқтатылған кезде сақтандырушы сақтанушыға мынадай формула бойынша есептелген сақтандыру сыйлықақысының бір бөлігін қайтарады:

$$(100\% - 10\%) * \left(TCC - \frac{CC * i}{N} \right), \text{мұнда:}$$

- 10%** - Сақтандырушының істі жүргізуге арналған шығыстары;
TCC - Сақтандыру шарты бойынша төленген сақтандыру сыйлықақысы;
CC - Сақтандыру шарты бойынша жалпы сақтандыру сыйлықақысы;
i - Пайдаланылған күндер саны (айналыс күні пайдаланылмаған болып есептеледі);
N - Сақтандыру шартының қолданылу мерзімі (күндермен).

6. ТАРАПТАРДЫҢ ҚҰҚЫҚТАРЫ МЕН МІНДЕТТЕРІ

6.1. Сақтандырушы міндеттері:

- 6.1.1. Сақтанушыны сақтандыру ережелерімен таныстыру және оның талабы бойынша Ережелердің көшірмесін ұсыну (жіберу);
 6.1.2. сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтандыру шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін жүргізу;
 6.1.3. сақтандырудың құпиясын қамтамасыз ету, Сақтанушымен қарым-қатынаста құпиялылықты қамтамасыз ету, Сақтанушы және оның мүлдіктік жағдайы туралы мәліметтерді жария етпеу;
 6.1.4. Сақтанушыға сақтандыру жағдайында шығындарды азайту үшін жұмсаған шығындарын өтеу;
 6.1.5. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында және сақтандыру шартында көзделген өзге де әрекеттерді жасау.
 6.1.6. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген сәттен бастап күнтізбелік 60 күн өткен соң Сақтандырушы Сақтанушыға/Пайда алушыға құжаттарды Сақтандырушыға берудің аяқталатын мерзімі туралы еске сала отырып, хат жіберу әдісімен тиісті түрде хабарлауға міндетті.

6.2. Сақтандырушының құқықтары:

- 6.2.1. Сақтанушы хабарлаған ақпаратты, сондай-ақ Сақтанушының сақтандыру шартының талаптары мен шарттарын орындауын тексеру;
 6.2.2. Сақтандырушы келесі жағдайларда сақтандыру төлемін жүзеге асырудан ішінара немесе толық бас тартуға құқылы:
 а) Сақтанушының сақтандыру шартының талаптарын және Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасын бұзуы;
 б) Сақтанушының іс-әрекеті сақтандыру жағдайымен себептік байланыстағы қылмыстар немесе әкімшілік құқық бұзушылықтар ретінде танылған кезде;
 в) Сақтанушының сақтандыру объектісі туралы көрінеу жалған не бұрмаланған мәліметтерді хабарлауы;

г) егер Сақтанушының еркіне байланысты емес немесе дәлелді себептермен шартталса және осы фактіні растайтын тиісті құжаттар ұсынылса, Сақтандырушының сақтандыру жағдайы туралы сақтандыру Шартында белгіленген мерзімдерде хабардар етпеуі;
д) Сақтанушының сақтандырушы анықтаған сақтандыру жағдайының туындау ықтималдығын арттыратын фактілерді жою жөнінде шаралар қабылдамауы;
е) сақтандыру жағдайының салдарын азайту жөнінде қасақана шаралар қолданбау;
ж) сақтандыру шартында және / немесе Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген басқа да негіздер;
з) сақтандыру жағдайының басталу фактісін және осы Ережелердің 3-тарауында, 7-бөлімінде баяндалған залалдың мөлшерін растайтын құжаттарды сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген сәттен бастап 90 күнтізбелік күн өткен соң ұсынбау.

6.2.3. қажеттілігіне қарай құзыретті органдарға сұранымдар жолдау;

6.2.4. сақтандыру шартынан туындайтын келіспеушіліктерді реттеу бойынша жеке және заңды тұлғалардың қарауындағы өтініштері бойынша сақтандыру омбудсманына сақтандыру құпиясын ашу;

6.2.5. Сақтанушы сақтандыру шартын жасасу кезінде сақтандырушыға хабарланған мән-жайлардағы өзіне белгілі болған елеулі өзгерістер туралы сақтандырушыға хабарлау міндетін орындамаған кезде, егер бұл өзгерістер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына елеулі әсер етуі мүмкін болса не Сақтанушы сақтандыру шартының талаптарының өзгеруіне тәуекел дәрежесінің ұлғаюына пропорционалды түрде қарсылық білдірсе, сақтандыру шартын бұзуды талап етуге міндетті.

6.2.6. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттер жасау.

6.3. Сақтанушы міндеттері:

6.3.1. сақтандыру Шартында белгіленген мөлшерде, тәртіппен және мерзімде сақтандыру сыйлықақысын төлеу;

6.3.2. сақтандыру шартын жасасу кезінде Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының туындау және одан (сақтандыру тәуекелінен) залал келтіру ықтималдығын бағалау үшін елеулі маңызы бар өзіне белгілі барлық мән-жайлар туралы хабарлауға және Сақтандырушы сұратқан құжаттарды ұсынуға;

6.3.3. Сақтандырушыға сақтандыру тәуекелінің жай-күйі туралы хабарлау;

6.3.4. Сақтандырушыны сақтандыру жағдайының басталғаны туралы шартта белгіленген мерзімдерде хабардар ету және залал мөлшерін азайту жөнінде шаралар қабылдау;

6.3.5. Шарт жасалған кезде және қолданылу кезеңінде сақтандырушыға осы сақтандыру объектісіне қатысты ұқсас тәуекелдер бойынша қолданыстағы / жасалатын барлық сақтандыру шарттары туралы хабарлау;

6.3.6. Сақтандырушының өкілдеріне сақтандыру Шартын жасасуға және орындауға байланысты іс-шараларды өткізу үшін қажетті жағдайлар жасау;

6.3.7. егер Шартта өзгеше көзделмесе, сақтандыру жағдайының басталуын, сондай-ақ ол келтірген залалдарды дәлелдеу ауыртпалығын көтеруге, оның ішінде сараптама жүргізу, мамандарды тарту және консультациялар, қажетті құжаттарды жинау және т. б. бойынша шығыстарды көтеруге;

6.3.8. сақтандыру жағдайының басталуына жауапты тұлғаға талап ету құқығын Сақтандырушыға көшуді қамтамасыз ету;

6.3.9. сақтандыру төлемін алған кезде сақтандырушыға зиян келтіргені үшін жауапты тұлғаға регрессиялық талап ету құқығын Сақтандырушының іске асыруы үшін қажетті барлық құжаттарды Сақтандырушыға уақтылы беруге;

6.3.10. Шарттың қолданылу кезеңінде, егер бұл өзгерістер сақтандыру тәуекелінің ұлғаюына елеулі әсер етуі мүмкін болса, сақтандырушыға шарт жасасу кезінде хабарланған елеулі мән-жайларда өзіне белгілі болған елеулі өзгерістер туралы сақтандырушыға дереу жазбаша нысанда хабарлау;

6.3.11. сақтандыру шартында және/немесе Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасында көзделген өзге де әрекеттерді жасау.

6.4. Сақтанушының құқықтары:

6.4.1. сақтандыру шарттарымен танысу;

6.4.2. осы Ережелерде көзделген тәртіппен сақтандыру Шартын мерзімінен бұрын бұзу;

- 6.4.3. осы Ережелерде көзделген тәртіппен және мерзімдерде сақтандыру төлемін алу;
- 6.4.4. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жүргізуден бас тартуына сотқа шағымдану;
- 6.4.5. Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасына қайшы келмейтін өзге де әрекеттер жасау.

7. САҚТАНДЫРУ ЖАҒДАЙЫ БАСТАЛҒАН КЕЗДЕГІ ТАРАПТАРДЫҢ МІНДЕТТЕРІ

7.1. Сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтанушы міндеттері:

- 7.1.1. қосымша зиянның пайда болуына ықпал ететін себептердің алдын алу және жою үшін дереу қажетті шараларды қабылдау;
 - 7.1.2. залалдың туындағаны туралы ақпаратты алғаннан кейін дереу, бірақ 3 (үш) жұмыс күнінен кешіктірмей Сақтандырушыны бұл туралы жазбаша нысанда хабардар ету және осы сақтандыру жағдайы туралы құзыретті органдарға: құқық қорғау органдарына, өрт күзеті бөліміне және т. б. мәлімдеу.;
 - 7.1.3. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының мән-жайлары, келтірілген залалдың түрлері мен мөлшері туралы өзіне белгілі барлық мәліметтерді хабарлау;
 - 7.1.4. Сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталуына, оның себептеріне, шығын мөлшеріне қатысты құжаттарды (құзыретті органдардың қорытындылары, залал сомасының негіздемесі және т. б.) ұсыну;
 - 7.1.5. сақтандыру төлемін алған кезде Сақтандырушыға барлық құжаттар мен дәлелдемелерді беруге және оған Сақтандырушының өзіне Өткен талап ету құқығын жүзеге асыруы үшін қажетті барлық мәліметтерді хабарлауға міндетті.
- 7.2. **Сақтандыру жағдайы басталған кезде сақтанушы сақтандырушыға мынадай құжаттарды беруге міндетті:**
- 7.2.1. сақтандыру жағдайы туралы өтініш;
 - 7.2.2. сақтандыру жағдайының басталу фактісін, мән-жайлары мен себептерін, сондай-ақ залалдың мөлшерін растайтын құзыретті органдардың құжаттары;
 - 7.2.3. Егер ұсынылған құжаттар мен мәліметтерде сақтандыру төлемі туралы шешім қабылдау үшін, оның ішінде сақтандыру шарты бойынша өтелуге жататын келтірілген зиянның мөлшерін айқындау, зиян келтіруге әкеп соққан сақтандыру оқиғасының сипатын, себептері мен мән-жайларын белгілеу, сақтандырушының зиян келтірген тұлғаға (зиян келтіруге жауапты) талап ету құқығын іске асыруы үшін қажетті ақпарат қамтылмаған жағдайда Сақтандырушы Сақтанушыға/Пайда алушыға **сақтандыру төлемі**/сақтандыру төлемінен бас тарту туралы негізделген шешім қабылдау үшін қажетті ақпаратты сұрату себептерін түсіндіре отырып, дәлелді хат жіберу арқылы қосымша ақпарат сұратуға құқылы.
- 7.3. **Сақтандыру жағдайы басталған кезде Сақтандырушы міндеттері:**
- 7.3.1. оқиға және/немесе оның салдары сақтандыру жағдайы деп танылған кезде сақтандыру төлемін осы Ережелерде көзделген тәртіппен және мерзімдерде жүргізсін.

8. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІ. САҚТАНДЫРУ ТӨЛЕМІНЕН БАС ТARTУ

- 8.1. Сақтандыру төлемі нақты залал мөлшерінде, бірақ сақтандыру шартында белгіленген тәртіппен және шарттарда сақтандыру сомасынан жоғары емес мөлшерде жүргізіледі.
- 8.2. Сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асыру туралы шешім қабылдауға және сақтандыру төлемін жүзеге асыруға немесе сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тарту туралы шешім қабылдауға және барлық қажетті құжаттарды алған күннен бастап 15 (он бес) жұмыс күні ішінде сақтанушыға жазбаша дәлелді хабарлама жіберуге міндетті.
- 8.3. Сақтандыру төлемі шартта келісілген сақтандыру франшизасы шегеріле отырып, сондай-ақ осы залалды үшінші тұлғалардан өтеу тәртібімен алынған сомалар шегеріле отырып жүргізіледі.
- 8.4. Сақтандыру төлемін уақтылы жүзеге асырмағаны үшін Сақтандырушы Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің 353-бабына сәйкес жауапты болады.
- 8.5. Сақтандырушының сақтанушыға осы Ережелерде көзделген негіздер бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға құқығы бар.

- 8.6. Сақтанушының Шарт талаптарын, сақтандыру ережелерін, сондай-ақ Қазақстан Республикасының қолданыстағы заңнамасының ережелерін сақтамауы сақтанушыға сақтандыру төлемін жүзеге асырудан бас тартуға әкеп соғады.
- 8.7. Сақтандыру моральдық залалды, жоғалған пайданы, шығындарды (айыппұлдар, тұрақсыздық айыбы), мүліктің тауарлық түрінің жоғалуын өтемейді;
- 8.8. Сақтандырушының сақтандыру төлемін жасаудан бас тартуына сақтанушы сотқа шағымдана алады.
- 8.9. Егер төлемді жүзеге асыру сақтандырушыны сауда немесе экономикалық санкцияларға, заңдарға немесе нормативтік актілерге сәйкес кез келген санкцияларға, тыйымдарға немесе шектеулерге ұшыратса, егер мұндай сауда немесе экономикалық санкциялар, заңдар немесе қаулылар Қазақстан Республикасының заңдарына немесе қаулыларына қайшы келмесе, сақтандырушы сақтандыру төлемін жүзеге асырудан толық босатылады
- 8.10. 90 күнтізбелік күн өткеннен кейін, сақтандырушыға сақтандыру жағдайының басталғаны туралы өтініш берілген сәттен бастап, егер 60 күнтізбелік күн өткеннен кейін сақтандырушы сақтанушыға/пайда алушыға құжаттарды сақтандырушыға берудің аяқталатын мерзімі туралы еске сала отырып, хат жіберу әдісімен тиісті түрде хабарлаған болса Сақтандырушының осы Ережелердің 15-тарауында баяндалған құжаттар ұсынылмаған жағдайда сақтандыру төлемінен бас тартуға құқығы бар.

9. СУБРОГАЦИЯ

- 9.1. Сақтандыру шарты бойынша сақтандыру төлемін жүзеге асырған Сақтандырушыға осы сома шегінде Сақтанушының келтірілген зиян үшін жауапты тұлғаға кері талап қою құқығы ауысады. Сақтанушы сақтандыру төлемін алған кезде сақтандырушыға осы талап ету құқығын іске асыру үшін қажетті барлық құжаттарды беруге міндетті.
- 9.2. Сақтанушы аталған адамға шағымданудан немесе оған қойылатын талаптардың іске асырылуын қамтамасыз ететін құқықтардан бас тартқан кезде, сондай-ақ сақтандырушыға регрессиялық талап қою үшін қажетті құжаттарды беруден бас тартқан кезде сақтандырушы регрессиялық талап тәртібімен зиян келтірушіден өндіріп алуы мүмкін бөлігін сақтандыру төлемін жүзеге асырудан босатылады.

10. ФОРС-МАЖОР

- 10.1. Форс – мажор- егер бұл орындалмау сақтандыру шарты жасалғаннан кейін туындаған еңсерілмейтін күш мән-жайларының салдары болып табылса, болжау да, еңсеру де мүмкін емес төтенше сипаттағы оқиғалардың нәтижесінде, Сақтандырушы сақтандыру шарты бойынша міндеттемелерді орындаудан босатылатын төтенше жағдайлар.
- 10.2. Форс-мажорлық жағдайларға, бірақ олармен шектелмейді мыналар жатады: су тасқыны, өрт, жер сілкінісі және басқа да табиғи апаттар, кез келген сипаттағы соғыстар немесе соғыс әрекеттері, блокадалар, мемлекеттік органдардың тыйымдары.
- 10.3. Форс-мажорлық мән-жайлардың әсеріне тап болған Тарап осындай мән-жайлардың басталғаны туралы екінші Тарапқа 3 (үш) жұмыс күні ішінде хабарлауға міндетті.
- 10.4. Форс-мажорлық мән-жайлардың қолданылуы құзыретті органдардың тиісті құжаттарымен расталуы тиіс.

11. ФРАНШИЗА

- 11.1. Франшиза (Сақтандырушыны белгілі бір мөлшерден аспайтын залалды өтеуден босату) сақтандыру сомасының белгілі бір пайызы түрінде немесе нақты ақшалай сомада белгіленуі мүмкін.
Франшиза шартты және шартсыз болуы мүмкін.
Шартты франшиза белгіленген кезде Сақтандырушы, егер оның мөлшері франшиза мөлшерінен аспаса, залал үшін жауапкершіліктен босатылады және егер оның мөлшері франшизадан асып кетсе, залал толық өтелуге жатады.

Шартсыз франшиза белгіленген кезде франшизаның белгіленген мөлшерінен кем немесе оған тең залал өтелмейді; франшиза мөлшерінен асатын залал залалдың толық сомасы мен франшизаның белгіленген мөлшері арасындағы айырма мөлшерінде өтеледі. Франшиза мөлшері тараптардың келісімі бойынша белгіленеді және әрбір нақты жағдай үшін жеке-жеке келісіледі.

12. ДАУЛАРДЫ ШЕШУ ТӘРТІБІ

- 12.1. Сақтандыру шартынан туындайтын дау болған кезде Сақтанушы (жәбірленуші, пайда алушы) :
 - 12.1.1. Сақтандырушыға талаптарды көрсете отырып және оның талаптарын растайтын құжаттарды қоса бере отырып, жазбаша өтініш жіберуге не
 - 12.1.2. сақтандыру омбудсманына (тікелей сақтандыру омбудсманына, оның ішінде оның интернет-ресурсы арқылы) немесе сақтандыру шартынан туындайтын дауларды реттеу үшін сотқа өтініш жіберу.

13. ЕРЕКШЕ ШАРТТАР

- 13.1. Тараптардың келісімі бойынша осы Ережелерге сәйкес жасалатын өзге қаржылық шығындардан ерікті сақтандыру шартына ерекше шарттар (сақтандыру ескертпелері, ұйғарымдар, алып тастаулар және т.б.) енгізілуі мүмкін.